

ROJA WELAT

ROJNAMEYA SIYASÎ Û ÇANDI YA 15 ROJÎ
15 GÜNLÜK POLİTİK VE KÜLTÜREL GAZETE

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BINDEST YEKBIN!

EKİM DEVRİMİNİN 60. YILDÖNÜMÜ

LIDORA VANÊ Û MURADIYÊ
ERDHÊJANÊ VIR DA TIŞTEK
NE GUHURÎ

30 EKİM 1977 Sayı : 2
Fiyatı: 5.TL.

30 ÇIRIYA PEŞİN
Heimar: 2 Buha: 5 TL.

KÜRTÇE YAYIN YAPMAK

HAKKIMIZDIR

VE BU HAKKI

KULLANACAĞIZ

"İlerici" basının suskunluğu

Gerici burjuva basının saldırılarına karşı, "İlerici", "demokrat" geçinen basın da ROJA WELAT üstündeki baskıları sessizlikle geçiştirdi. Gazetemizin sahibi Mustafa Aydın, 4 Ekim günü basına bir açıklama yaparak baskıları dile getirdi. Cumhuriyet ve Milliyet Gazeteleri, Hürriyet'ten de daha kısa olarak, birkaç satıra yer verdiler; ancak, bu açıklama sanki bizim değil de Ankara Valiliğininmiş biçiminde.. "Ankara Valiliği Roja Welat'ı" yasakladı diyerek.. Sanki Ankara Valiliğinin böyle bir yetkisi varmış gibi.. Vatan Gazetesi ile, şu sıralarda "UDC" şamatası koparan Politika ise açıklamaya tek satıra bile yer vermediler. Belli "ulusal burjuvazi"yi ürktümemek, belki de ondan farklı düşünenlerin için..

Açıklamanın tümüne yer veren ve olayı "Ankara Valiliğinin Anayasa'yı çiğnediği" başlığı altında, doğru olarak okuyucuya yansıtın ise bir Ankara gazetesi, YENİ GÜN" oldu.

Sosyalist basında KİTLE gazetesi, konuya onurlu biçimde eğildi. Açıklamamızın tümüne yer verilirken, "Ulusal Baskıya Karşı Direnmek Görevimizdir" başlığı altında şunlar yazıldı:

"Doğulu sosyalistlerin çıkarmakta olduğu ROJA WELAT gazetesi daha ilk sayısında hakim sınıfların zorbalığıyla karşılaştı. Gazeteyi çıkartmamak için elinden geleni yapan ve bu uğurda hiç bir yasa tanımadığını gösteren Ankara Valiliği, zorbalığına kılıf aramak için anayasa başvurmuştur. Resmi dilin Türkçe olduğu gereğiyle kürtçe yayın yapılamayacağını ileri süren Vali'nin Kürt halkına yönelik bu saldırısı aslında egemen sınıf siyasetinin dışında değildir.

"Anayasa'ya göre resmi dilin Türkçe olması sadece resmi ilişkileri kapsar. Devletle olan ilişkilerin dışında kullanılacak dilin sınırlandırılmasına ilişkin herhangi bir hüküm, Türk kanunlarında yoktur. Bu nedenle devlet, kendi bütünlüğü için de saydığı bir halkın dilini kullanmasını doğrudan sınırlamayı, bütünlüğü açısından sakıncalı bulmuştur. Ama bütün bunlara rağmen kürt halkının varlığını inkardan, onun kendi dilini kullanmasını engellemeye kadar varan çeşitli ulusal baskılar yasadışı çıkılarak uygulanmış ve Kürt halkı üzerindeki yasaklar tabulaştırılmıştır.

"Hiç bir yasal dayanağı olmayan bu tabuların yıkılması gerekir. Tüm ilerçiler, yurtseverler, demokratlar ve sosyalistler bunun için gereken çabayı göstermek zorundadırlar. Bu alanda iki yüzlü davranmaya, "suret-i haktan" görünüşümeye hiç kimsenin hakkı yoktur. ABD uzmanlarının, yabancı sermayedarların ve hatta CIA ajanlarının bile kendi dillerini rahatça konuştukları ve kendi dillerinden yayınlar çıkardıkları ülkelerde, kürtçenin konuşulmasını ve yazılmasını yasaklamak yasadışı zorbalıktan başka bir şey değildir. Devlet batılı uygarların (!) Türkiye'de kendi dillerini rahatça konuşabilmeleri için beslediği tercüman kadrolarına harcayacağı paralardan tasarrufla T.C. yasalarını, valilerine ve diğer görevlilerine öğretmek için gereken fonları ayırabilmelidir.

"Türkçe-kürtçe olarak yayımlanan ROJA WELAT (yurt güneşi) üzerindeki baskılara son verilmeli ve gazetenin tutuklu yöneticileri serbest bırakılmalıdır. Herşeye rağmen kürt halkı üzerindeki baskılara karşı mücadeleimiz sürecektir, enternasyonalist dayanışmamız gelişip güçlenecek ve bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelemiz başarıya ulaşacaktır."

Roja Welat'ın 2. sayısı, bütün bu baskılar nedeniyle gecikti. Ama bütün bunlar mücadelemizi geriletemeyecek, azmimizi bileyecektir. Halkımız bütün engelleri er geç aşacaktır. Bundan da kuşku-muz yok.

Okurlarımız, ROJA WELAT'a yapılan baskıları duymuşlardır. Daha gazetemiz çıkmadan şoven güçler harekete geçti.

Son Havadis gazetesi, ROJA WELAT'ın afişlerinden söz ederek, "bir bu eksikti," diyor ve "azınlık anarşistlerin" Kürtçe bir gazete çıkararak memleketi bölmek istediklerini yazıyordu.

Ankara Valiliği, resmi bir yazıyla, Anayasa'da "resmi dil türkçedir" diye yazıldığından bahisle, böyle bir gazete çıkaramayacağımızı belirtiyordu.

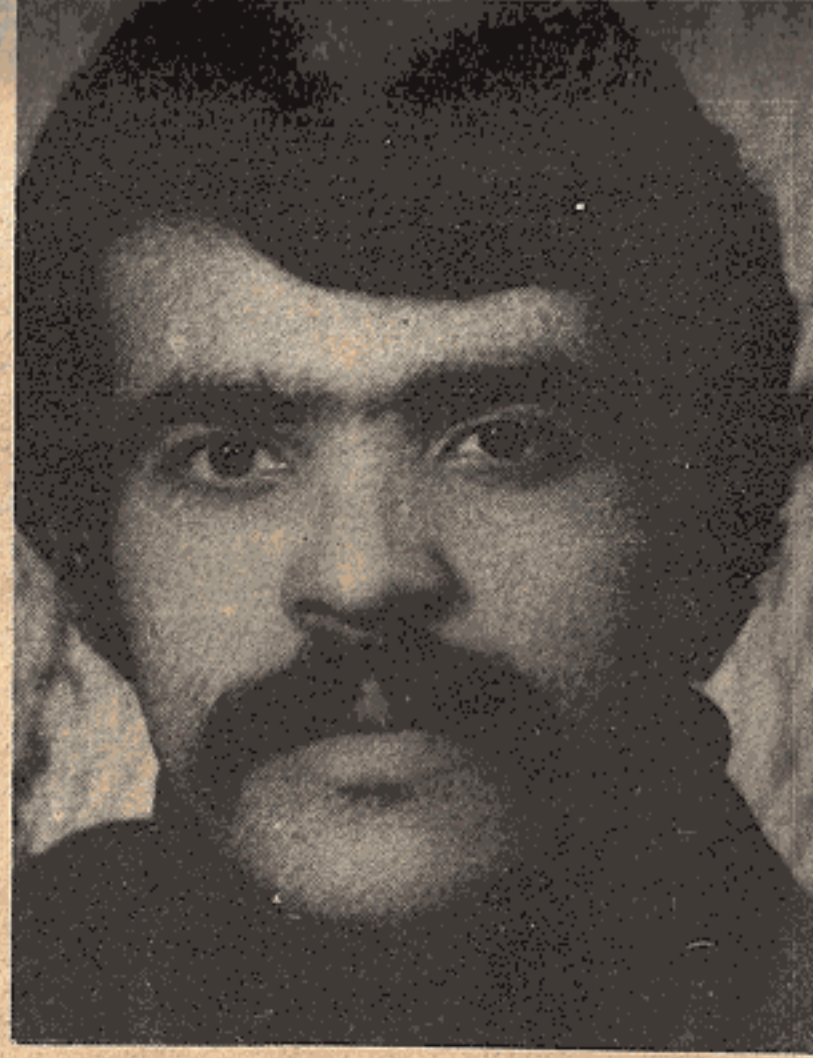
Gazetemiz, 13 Eylül'de, Ankara'da İngilizce çıkan Daily News gazetesi tesislerinde basılacağı gün polis müdahale ederek basımı engelledi. Bu kanunsuz baskı yüzünden gazetemiz İstanbul'da ve bir hafta gecikmeyle basılabildi.

Gazetemiz yayınlandıktan sonra ise gerici-şoven güçler ağız birliğiyle harekete geçtiler. İrkçilerin çıkardığı haftalık Devlet gazetesi, "hızlanan Bölücülük ve Hükümetin Sessizliği" başlığı altında, bir sürü saçma-sapan şey sıralıyordu. Güya ROJA WELAT'ın amacı, "Türk milletine mensup boylar, aşiretler arasına nifak tohumları sokarak, aynı soyun ve aynı dinin mensuplarına birbirine kırdırıp, vurdurmak; Allahı, Kitabı, Peygamberi, soyu vatani bir olan, aynı bayrak altında yaşayan insanların arasında huzursuzluk kaynakları yaratmak" imiş...

Günaydın gazetesinde, kontenjan senatörü Hüsamettin Çelebi, bu konuya dokunuyor, "yarısı Türkçe çıkan" gazetelerin söz ediyor ve cumhuriyet savcılarını, Adalet Bakan'ını göreve çağırıyordu.. Bay Çelebi Cumhuriyet Senatosunda yaptığı konuşmada da aynı konuyu diline doladı. Çelebi'ye göre, Türkiye'de Rum, Ermeni gibi azınlıklar kendi dilleriyle gazete çıkarabilirlerdi; çünkü Lozan Antlaşmasıyla onlara bu hak verilmişti. Ama Kürtlerin böyle bir hakkı yoktu. Kürtçe gazete çıkması memleketi böler, parçalardı!.. Bay Çelebi, bu sözleri, senato'daki birçok Kürt senatörün ve bu arada başkan Sırrı Atalay'ın gözlerinin içine baka baka söyledi.. Tabii tıs çıkmadı. Kimsenin yüzü kızarmadı mı, kızarmadı mı bilemiyoruz..

Sayın polis ve savcılar zaten harekete geçmeye hazır dılar. Her yerde gazetenin peşine düştiler. Diyarbakır'a giden 4200 gazeteye, daha kente girmeden polisçe el kondu. Oysa henüz mahkemeden çıkmış bir toplama kararı yoktu, bu kanunsuz bir işlemdi. Daha sonra gazete hakkında toplama kararı çıktı ve gazeteleri götüren Sırrı Feroğlu adlı genç tutuklandı. Mardin'de 400 gazeteye el kondu ve Orhan Miroğlu ile Nuri Sınır tutuklandılar. Ayrıca gazetenin dağıtımından dolayı veya salt onu okudukları için Ağrı'da İğdir'da tutuklanırlar var.

İstanbul'da Polis, gazetenin basıldığı matbaaya baskın yaptı, orada bulunan 200 gazeteye el koydu. Ankara'da Roja

Roja Welat'ın sorumlu Müdürü Sıddık Bozarslan

Welat bürosunda polisçe arama yapıldı, 135 adet Roja Welat'a el kondu. Ayrıca, bitişikteki Özgürlük Yolu bürosu da, hakkında bir arama kararı olmadığı halde arandı ve 1000'e yakın dergi götürüldü. Polis, bunun yanı sıra büro'nun arşivindeki başka yayınları ve Roja Welat'ın kışkırtıcıları da aldı. Gazetenin sahibi Mustafa Aydın'ın evinde de, aynı gece, bir yarığın kararı olmadığı halde arama yapıldı.

Roja Welat'ın sorumlu müdürü Sıddık Bozarslan 28 Eylül günü gözaltına alındı. Savcılığın tutuklama istemi 10. Sulh ceza mahkemesince kabul edilmedi; ancak tutuklama, itiraz üzerine Asliye ceza mahkemesinden sağlandı.

Basın yasasına göre gazete sahibinin sorumlu sayılması mümkün olmadığı halde Mustafa Aydın gözaltına alındı ve 4 Ekim günü tutuklandı. Tutuklama müzekkeresinde suç: "Kürtçe gazete çıkarmak" diye yazıldı.. Böyle bir suç ne Türk Ceza Kanununda, ne de başka bir yerde yazılı değildir!

İşte, kısmen de olsa Kürtçe yayın yapan bir gazetenin başına gelenlerin bir kısmı..

Kürtçe gazete çıkarmak suç değildir; ama onu engellemek suçtur. Roja Welat'a yapılan baskılar Anayasa'nın, Basın Kanunu'nun, Lozan Antlaşması'nın ve diğer uluslararası sözleşmelerin çiğnenmesi anlamına gelir.

• Anayasa'ya göre "Basın hüdrü, sansür edilemez".

• Anayasa'nın 23. maddesinde "gazete ve dergi çıkarılması önceden izin almaya bağlanamaz," deniyor.

• Basın Kanununun 8. maddesinde, "mevkute (gazete-dergi) çıkarılması izne bağlı değildir," deniyor.

Bu durumda, Ankara valiliğinin, "böyle bir gazete çıkaramazsınız" tarzındaki yazısı, hukuk bakımından geçer-

sizdir, Valiliğin böyle bir yetkisi yoktur. Bu tutum yasaların çiğnenmesidir.

Anayasa'ya göre, resmi dil Türkçe'dir ve bu da elbette resmi işlemler için sözkonusudur. Basın resmi bir işlem değildir. Çünkü bizim çıkardığımız ne "Resmi Gazete"dir, ne de "Tebliğler Dergisi".. T.C. yurttaşları diledikleri dilde, önceden izin almaksızın, diledikleri gazete ve dergiyi çıkarabilirler. Ve Kürtçe için de özel bir yasak konuşmuş değildir...

Ankara Valiliğine, Çelebi gibilerine, İçişleri Bakanına (İçişleri Bakanı Senato'da, Hüsamettin Çelebi'nin konuşmasına ilişkin olarak yaptığı konuşmada uzun hesap verdi, Roja Welat'ın sahip ve sorumlu müdürünün, onu dağıtanların, okuyucuların tutuklandığını, ele geçen gazetelerin sayısını tek tek anlattı..) şunu hatırlatmak isteriz:

Kürt halkı azınlık değildir, bu doğrudur; çünkü Kürt halkı kendi ülkesi (Kürdistan) olan bir halk, bir ulustur. Bay Çelebi gibileri, Lozan Antlaşmasına dayanarak (!) azınlıklara sağlanan hakları bile Kürt halkına yasaklamaya kalkışıyorlarsa, bu gülünçtür. Lozan Antlaşması'nın 38. maddesi 4. fıkrasında şöyle yazılmıştır:

"Herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel, gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşitli yayın konularıyla açık toplantılarında dilediği bir dili kullanmasına karşı hiç bir kısıtlama konulmayacaktır."

Çelebi gibileri fazla üst perdeden konuşmasınlar. Bugün, mevcut burjuva yasaları da çiğnenerek, polis gücüyle Roja Welat'ın veya başka bir gazetenin, derginin çıkışı engellenebilir. Ama bununla sorunlar çözülmez. Türkiye Kürdistan'ındaki 10 milyonluk Kürt halkını bu tür zor yöntemleriyle susturmak artık olanaksızdır. Unutmayın baylar: Zor zoru getirir! Osmanlı saptıyesiz kafasıyla hiç bir sorunu çözemezsiniz. Tarihin gelişimini hiç kimse durduramaz. Sorunun bir tek çözümü var: Kürt halkına eşit, demokratik haklar tanımaya razı olmak. Bunu siz yapamazsınız, biliyoruz. Bunu emekçi Kürt ve Türk halkları yapacaktır.. Her türlü eşitsizliğe, zorbalığa, sömürüye olduğu gibi, buna da onlar son verecekler.

Boşuna ortalığı velleveye vermeyin. Kürt halkının kendi dilinde bir gazete çıkarmasıyla veya kendi dilinde eğitim yapmasıyla, ne ülke bölünür, ne de toplumun üstüne felaketler yağar! Bu sizin telaşınızdır, ırkçıların, sömürönlü.. Emekçi Türk halkı, Türk işçi ve köylüleri böyle şeylerden rahatsız olmazlar. Türk ve Kürt işçileri fabrikalarda, tarlalarda kolkoladırlar, omuz-omuzadırlar. Bu baskılar, eşitsizlikler kalktığı zaman onların arasındaki sevgi daha da büyüyecektir.

BUHAYI Û ZULUM

PAHALILIK VE ZULÛM

Sal b1 sal, buhayê malan tım zêde dibe, ber b1 jor dıçe.

Bist salan berê kilok run 5 pangnot bû, nuha bûye 80. Qatek kinc wê çaxê 60-70 pangnot bû, nuha bûye 1500-2000. Balcan, isot, trî 25-40 qurış bûn, nûha bûne 5-15 pangnot... Kirê malan 100-300 bu, nuha bûye 2000-5000 hezar. D1 nav bist salan da buhayê rûn û-guşt 15-16 qat, yê kinc (cıl) 20-25 qat, yê feki û hêşnayı 20-30 qat, kirê ji disa 20-30 qat zêde bû.

Dibe ku bê gotın, d1 vê mabeynê da pere ji zêde bû. Erê, qi-meta wê kem bû, lê ew her ku çû zêde bû. D1 vê mabeynê da qezencê cıwaki ji gelek zêde bû. Sal b1 sal, b1 xebata hemû gel, karker gundi û xebatkarên dın, mesrefa cımaetê disa b1 nuh ve tê derketın û serda ji qimetek zêde tevli wê dibe. Ango b1 vi awayi, sal b1 sal dewlemendiya cımaetê zêde dibe.

Geio ew dewlemendi d1 kuda dıçe? Ew d1 nav hemû kesan da b1 dadi û wekhevi belav dibe? Na. Dewlemendiya welêt disa d1 destê piçek dewlemend da kom dibe. D1 destê tıcaran da, ewên ku xwedi pavlike, apartûman, fireh-erd û gund in, d1 dest wan da kom dibe. Kerker, cotkar, senetkar ewên ku dıxebıtın û hertıştı çêdıkın, tinin meydanê, qimefê zêde dıkın- parê wan zêde na be..

D1 vi 20 sali da dewlemendiya welat 2-3 qat zêde bû. Lê jina karker, cotkar û xebatkarên dın ji 20 salan berê baştır ne bû. Em ku bêjın hin xırawtır bû, derew na be.

Miellimên gundan 20 salan berê, mehi b1 150 pangnoti destpê dıkırın. Safê 2-3 car ji ikramiye distandın. Nuha ucureta wan 10 qat zêde bûye. Himber 20-30 qat buhatiyê, hêza kirinê, nivê zêdetır ketiye. Ango miellimeki gund d1 vê mabeynê da qatek feqir ketiye. Ev feqirbûna "mitlaq" e. Lê ger me zêdebûna qezencê welat ji ani ber çavê xwe, wê çaxê em bibının ku feqirbûna wi 3-4 qat e.. Ev ji feqirbûna "nisbi" ye. Rewşa pıraniya xebatkarın ji usa ye.

Rê û olaxên welatên kapitalist usa ye. Dewlemendiya welat her ku dıçe d1 destê kapitalistan (xwedi sermiyanan) da kom dibe. Pıraniya wan ji xebat çıye nızanın. Axa û beg, yê xwedi pavlike çı dıkın? Ew û zar û zêçên wan b1 kêfa xwe rûdımın, dıgerın, pere xerc dıkın û b1 sedan, hezaran mırov ji li ciyê wan, ji wan ra dıxebıtın...

Parti d1 dest wan da ne. Hukümet ya wan e. B1 ewqas ked-xwari ji çavê wan têr na be. Zû û zû bêsên nuh davêjine ser xelkê. Dıbêjın ev bona "pêşveçûna welat", bona "xilasbûna dewlet" û bona "serfıraziya mılet" e.. Ango b1 vi awayi, yê ku hin d1 berika feqir û fıqareyan da maye ji wan distının û dıkın "xezinê". Xezine weke kisikê bavê wan e, b1 kêfa dilê xwe nav xwe da parva dıkın, xerc dıkın...

We bihistiye, di van rojana da Demirel û Erbakan gelek car in ku dibêjın: "Em ê ihracatê (frotına derva) teşwiq bıkın." Ango, yê ku mal dıfırşine der, ji xezine şabaşeki bıgrın.. Ew tıcarê han, eşkere ye ku gelek dewlemend in. Lê dewlemendiya wan çavê wan tek nake. Bona ku dilê wan xweş bıkın, wan razi bıkın ku têr mal bıfırşine der, hewceye ku serda ji, ji kisikê gel milyonan bıdne wan..

Kapitalizm, ew dezgeyê han, use ye. Ew karkeran, cotkarın sedida 90, 95'ê gel- dımite, tazi dıke û têr na be. Dewlemendan, çoyê wan ji tım d1 dest wan da ye. J1 bo ku kedxwari dom bıke, dengê xebatkarın û jaran der ne keve, bo ku tevgera wan d1 rêya xilasbûnê û azadiye da neçe sêri, dewlemend çı ji dest xwe bernadın. Bıhnêrın, tevli buhatiyê, tevli bêsên nuh, zordesti û xwinrêjiya wan ji zêde dibe.

L1 aliyê dın, gel roj b1 roj huşyar dibe. Dıji kedxwariyê, zulmê derdıkeve. Zordest êdi nıkarın b1 vıran, b1 çırokan wan bıxapının, du xwe bıkışının. Feqir û fıqare, bındest heqê xwe dıxwazın, himber neheqiyê şer dıkın. J1 bo sazûmanek b1 dadi, wekhevi, azadi û aşıtı.. Bo ku kedxwari û zordestiyê rakın; bettali, bırcıtı û nezaniyê nehêlın. Bo ku hemû gelın bındest azat bıın, bıratıya gelan deynın.

Bona wê yêkê, kedxwar ji çoyê xwe hê bıınd dıkın, dıxwazın hê sazûmanek zordestırın û xwinrêjıtırın, yêke faşist deynın. Zulma wan ku li her derê welat roj b1 roj zêdetır dibe, sebaba wê ev e. -Le-em, gele Kurd û Türk, hemû bındest û xebatkar vê fırsendê nadine wan. Dewra wan êdi temam e û xilasbûna me ji ne dır e..

Yıldan yıla fiyatlar artıyor, yükseltilere çıkıyor.

Yirmi yıl önce bir kilo yağ 5 lira idi, şimdi 80 olmuş. Bir kat elbise o zamanlar 60-70 liraya idi, şimdi 1500-2000. Domates, biber, üzüm 25-40 kuruşa idiler, şimdi 5-15 lira olmuşlar. Ev kiralari 100-300 dolaylarında idi, şimdi 2000-5000 olmuşlar. Yirmi yıl içinde yağ ve et fiyatı 15-16 kat, elbise 20-25 kat, meyve ve sebzeler 20-30 kat, ev kiralari da yine 20-30 kat arttı.

Denebilir ki bu süre zarfında para da çok arttı. Evet, değeri düştü ama para çoğaldı. Bu arada toplumsal gelir de bir hayli arttı. Yıldan yıla, tüm halkın, işçilerin, köylülerin ve diğer emekçilerin çabasıyla, toplumsal olarak tüketilen değer yeniden yaratılıyor ve üstelik de fazladan bir değer oluşturuluyor. Böylece yıldan yıla toplumsal zenginlik artıyor.

Peki bu zenginlik nereye gidiyor? O, herkese adil ve eşit biçimde dağılıyor mu? Hayır. Ülkenin zenginliği yine bir avuç zengin elinde toplanıyor. Tüccarların, fabrika, apartman ve geniş toprak sahiplerinin elinde... İşçilerin, köylülerin, zanaatkarların -yani çalışıp emekleriyle herşeyi yapan, meydana getiren ve değer yaratınların- payı ise artmıyor.

Bu yirmi yıl zarfında ülkenin zenginliği 2-3 kat arttı. Ama işçilerin, köylülerin ve tüm çalışanların yaşamı 20 yıl öncesinden daha iyi olmadı. Hatta daha da kötü oldu dersek, yalan olmaz.

Köy öğretmenleri 20 yıl önce, ayda 150 lira ücretle göreve başlıyorlardı. Yılda 2-3 kez de ikramiye alıyorlardı. Şimdi onların ücretleri 10 kat artmış. Ama satınalma gücü, 20-30 kat artan pahalılık karşısında yarından çok düşmüş bulunuyor. Yani bir köy öğretmeni bu süre zarfında en az bir misli yoksul düşmüş. Bu, mutlak anlamda bir yoksullaşma. Ama, bu arada ülkedeki toplam zenginleşmeyi göz önüne alırsak, onun yoksulluğu 3-4 kat artar. Bu da nisbi bir yoksullaşmadır. Çoğu emekçilerin durumu da böyle.

Kapitalist ülkelerin yolu, yöntemi böyledir. Ülkenin zenginliği gitgide kapitalistlerin (para babalarının) elinde toplanır. Onların çoğu da çalışma nedir bilmezler. Ağalar, beyler, fabrika sahipleri ne yaparlar? Onlar ve çoluk çocukları keyiflerince oturur, gezer, para harcarlar; yüzlerce, binlerce kişi de onların yerine, onlar için çalışır..

Partiler onların elindedir. Hükümet onlarındır. Bu kadar sömürü de gözlerini doyurmaz. Sık sık halka yeni vergiler bindirirler. Derler ki, bu, "memleketin ilerlemesi" içindir, "devletin kurtuluşu" içindir, "halkın mutluluğu" içindir. Böylece, fakir-fukaranın cebinde kalanı da ondan alır, "hazine"ye doldururlar. Hazine onların babasının kesesi gibidir, onu aralarında diledikleri gibi bölüşür ve harcarlar..

Duymuşsunuzdur, bugünlerde Demirel ve Erbakan, sık sık, "İhracatı teşvik edeceğiz" diyorlar. Yani dışarıya mal satınlar bir de hazine den armağan (prim) alacaklar... Besbelli ki, bu tüccarlar zengin kişilerdir. Ama zenginlikleri gözlerini doyurmuyor. Gönüllerinin hoş olması, dışarıya daha çok mal satmaya razı olmaları için, onlara halkın kesesinden ayrıca milyonların verilmesi gerekiyor...

Kapitalizm, bu düzen, işte böyledir... O, işçileri, köylüleri -halkın yüzde 90, 95'ini- sömürür, soyar, ama doymaz. Zenginlerin sopası da hep ellerindedir. Sömürünün devam etmesi, işçilerin, zayıfların sesinin çıkmaması, onların özgürlük ve kurtuluş mücadelelerinin başarıya ulaşmaması için, zenginler sopayı elden düşürmezler. Bakın, pahalılık ve artan vergilerle birlikte onların zorbalığı ve kan dökücülüğü de artıyor.

Diğer yandan halk da günden güne uyanıyor. Sömürüye, zulme karşı çıkıyor. Zorbalar, artık yalanlarla, masallarla onları aldatmıyor, arkalarından sürükleyemiyorlar. Yoksullar, ezilenler haklarını istiyorlar, haksızlığa karşı savaşıyorlar. Adil, özgür, eşitlikçi ve barışçı bir düzen için... Sömürüye ve zorbalığa son vermek, işsizliği, açlığı, cahilliği ortadan kaldırmak için. Tüm ezilen halkları özgürlüğe kavuşturmak ve onların kardeşliğini sağlamak için.

Bu nedenle sömürücüler de sopalarını daha da yükseltiyorlar, daha zorba ve kanlı bir rejimi, faşizmi getirmek istiyorlar. Onların ülkenin her yerinde günden güne artan zulümlerinin nedeni budur.

Ama biz Kürt ve Türk halkları, tüm emekçiler ve ezilenler bu fırsatı onlara vermeyeceğiz. Onların çağı artık tamamlandı ve bizim kurtuluşumuz uzak değil...

SÖMÜRGEÇİ FAŞİSTLER KÜRDİSTAN' DA PLANLI SALDIRILARINI YOĞUNLAŞTIRDILAR

Otomatik silahlı faşistler, 16 Eylül günü saat 21.30 da TÖB-DER'den ayrılıp evlerine gitmekte olan devrimciler üzerine ateş açtı. Saldırı sonucunda, TÖB-DER üyesi Aydın Bozdağ ve AHKD üyesi Abdurrahman Polat ağır, TÖB-DER üyesi Nurettin Baysut da hafif

şekilde yaralandılar. Ağır yaralıları Erzurum numune Hastanesine kaldırılırken, Ağrı emniyeti de geriye kalan, saldırıya uğramış hafif yaralı Nurettin Baysut, Zeki Aslan, Kenan Aras ve Nurettin Aldemir'i gözaltına aldı. Yaralı Baysut'a işkence yapılarak, faşistlerin saldırıda kullandığı ve üç devrimciyi yaraladıkları tabancaların kendisine ait olduğunu kabullenmeye zorlandı. Yapılan işkenceler sonucu, durumu hayati tehlike arzeden de hastaneye kaldırıldı. Gözaltına alınanlardan Zeki Aslan serbest bırakılarak diğerleri tutuklandı.

Aradan beş gün geçmeden, saldırganlardan Kürşat Kaplan'ın evinin önüne patlayıcı bir madde atıldı. Bunun üzerine Ağrı Emniyeti, Hasan Korkunç, Mustafa Laçarar, İhsan Aksoy ve Ali Haydar'ı gözaltına aldı. Bir gece gözaltında tutulup ifadeleri alındıktan sonra, Mustafa Laçarar dışındakiler serbest bırakıldı. Daha sonra olaydan haberdar edilen MHP genel başkanı Türkeş ve Adalet Bakan'ının olaya el koydukları ve emniyet üzerine baskı kurdukları söylentileri yayıldı. Bunun üzerine, Ağrı Emniyeti, daha önce gözaltına alınıp tekrar salıverilen Hasan Korkunç'u tekrar gözaltına alarak, Mustafa Laçarar ve kendisine akıl almaz işkence metodlarını uyguladı. Bu işkenceler tam dört gün sürdü. Hasan Korkunç, ancak 12 günde iyileşebileceği ve 5 gün de işine mani olabileceği, doktok raporunu kabul etmeye zorladılar. Savcılığa çıkarıldıklarında, kendilerine işkence yapıldığını ve bunun

İçerde, iki devrimcinin üzerinde işkenceler sürerken, polis bu kez Kemal Aras, Naci Polat ve İhsan Aksoy'u gözaltına aldı. Bunlara da iki gün işkenceyle patlayıcı madde attıklarını kabul etmeye zorladılar. Savcılığa çıkarıldıklarında, kendilerine işkence yapıldığını ve bunun

Ağrı olaylarında faşistlerin ağır yaraladığı Abdurrahman Polat

tutanağa geçirilmesini istedikleri halde savcı, tutanağa sadece "polis tarafından sıkıştırıldı" şeklinde yazdırıyor. Bunun üzerine kendilerine işkence yapan, 1. Şube komiseri Orhan, Dernekler Masası Memuru Necmettin, 1. şube memurları İsmet ve Erdoğan'ın da adlarını zikrettikleri halde savcının tutanağa geçirmediklerini bir tutanakla tesbit ediyorlar. Ayrıca, savcı yetkilerini aşarak, bizzat işkence yapmış olan Necmettin ve Orhan'ın yanında ifade alıyor. Tutanak, sanıkların avukatlarına ve hakime verildiği ve usulsüzlük belirtildiği halde, hakim yine de tutuklama kararı verdi. Avukatların itirazları sonucu, Naci Polat, Kenan Aras, İhsan Aksoy, Kemal Aras tahliye oldu. Durumu yerinde inceleyerek gerekli girişim ve müdahalelerde bulunun TÖB-DER Genel Merkez Avukatları, işkence yapan polisler, savcı ve hakim hakkında gerekli yerlere şikayetlerde bulunarak dava açtılar.

TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu üyesi Kenan Aras, Şube başkanı Zeki Aslan, aynı derneğe üye Aydın Bozdağ, Nurettin Baysut, Nurettin Aldemir ile Ağrı Halk Kültür Derneği üyesi Abdurrahman Polat'ın üzerine ateş açanlar, bunu yapmakla Ağrı'da planlanan oyunun sadece ilk perdesini açmış oldular. Faşistlerin Ağrı'da gelişen devrimci-demokrat hareketi bastırmak için yaptıkları çalışmalar çok daha eskilere dayanır. İlk olarak, Azerilerle Kürtler arasında suni çelişkilerin yaratılması ele alınmıştı. Dah sonra, Ağrı dışından gelen bazı faşistler yerli zenginlerin desteğini alarak Ülke Ocakları'nı kurdular. Böylece çalışmaları ve giderek saldırıları hız kazandı. Azeri yoksullarına sömürü dışında vaat ettikleri hiç bir şeyi veremeyen Azeri bujuvalar, seçim dönemlerinde istismar ettikleri "Azerilerin birliği" palavrası sökmeyince, bu kez Kürt zenginleriyle daha açık bir şekilde işbirliğine girdiler. Böylece, daha önce sadece Azerilerden oy alan faşistler, 1977 seçimlerinde bazı Kürt zenginlerinin de oylarını almış oldular.

Bugün Ağrı'da, Azeri emekçileri geç

te olsa düşmanlarının kimler olduğunu görüyor ve onlara karşı verilen mücadeleye katılıyorlar. MC'nin yaptığı zamlardan Türkiye'de yaşayan bütün emekçilerin etkilendiğini, Azerilerin bundan ayrı tutulmadıkları gerçeğini hangi faşist gizleyebilir? Ağrı'da zulme ve yoksulluğa karşı mücadele eden öğretmenlere ateş açanlar, bugün Türkiye'de yaşamayı ateşten bir gömlek haline getiren sermaye sınıflarının uşaklarıdır. Kürtler üzerinde baskı ve terör uygulayanlarla pahalılığı ve işsizliği yaratanlar aynı güçlerdir. Emekçi Azerilerin düşmanları emekçi Kürtle değil, hepsini beraber sömüren, ayrıca Kürt ulusuna milli zulüm uygulayan büyük sermayedir. Düşmanları ve mücadeleleri ortaktır.

Ağrı'daki olayların yaratan faşistler, yalnız Ağrı'da değil bu saldırıların Türkiye'nin her tarafında sürdürmektedirler. Gün yok ki, işçiler, memurlar, öğretmenler, öğrenciler öldürülmesin... Gün yok ki zamlar, kuyruk artmasın, ekmeğimiz biraz daha küçülsün. İşsizlik ve pahalılık artıkça baskılar da ardından geliyor. Çünkü egemen sınıflar, yaptıkları zamlarla kısa zamanda vurgunlarını artırmak isterken halkı da giderek yoksullaştırmaktadır. Bu da halkın tepkisini doğuracağından, baskı ve şiddeti artırıyorlar, halkın üzerine silahla saldırıyorlar. Ağrı'da meydana gelen olaylardan sonra, saldırıyı yapanların yerine saldırıya uğrayanları tutuklanması, işkence görmesi ve üyesi oldukları derneklerin kapatılması düzenin kimden yana işlediğini daha iyi göstermektedir. Ağrı'daki olaylar sadece bir zabıta vakası değildir. Siyasi görüşleri farklı olan gençler arasında tesadüfen meydana gelmiş bir kavga da değildir. Gelişen olaylar ve sorumluların olaylar karşısında takındıkları tavırdan da anlaşılacağı gibi, her şey önceden planlanmıştır. Bütün bu yapılanlar, yıllardan beri geri bırakılmış, insanları baskı ve sömürü altına alınmış Kürt halkının, ulusal ve sınıfsal bilinç taşıyan yiğit gençliğini sindirmeye ve özgürlük mücadelesini durdurmaya yönelik tir.

Fakat bugün halkımızı ezen ve onu yoksulluğa terkedenler, ondan hak ettikleri tokadı da yiyeceklerdir. Baskı ve zulüm hiç bir yerde kalıcı olmamıştır, Türkiye'de de olmayacaktır. Saldırganlıklarının artması da bunu göstermiyor mu?

"BÖYYÜK TÜRKİYE" DE BÜYÜYENLER..

"Böyük Türkiye", YMC'nin başı Demirel'in vadettiği ülke. Demirel'in bu sözle ne demek istediğini eskiden birçok kişi anlamıyordu. Şimdi artık anlaşılıyor.

Geçen aylarda büyüyen enerji sıkıntısı üzerine Demirel gazetecilere, "bir aya kadar enerji sıkıntısı kalmayacak, bu sözümün altını çizim," demişti. Aradan bir ay geçince sıkıntı azalmayıp tersine artmaya başlayınca, ilginç karitakürler birbirini izledi. Bunlardan birinde, "Demirel, sözümün altını değil, üstünü çizim demiş olacak!" deniyordu..

Ama Demirel'in de hakkını yememek lazım. Aslında o, "böyük Türkiye" ile ilgili olarak verdiği sözlerin çoğunu yerine getirmiştir. Örnek mi istiyorsunuz: şu pahalılığa bakın: Siz hiç fiyatların böylesine jet hızıyla yükseldiğini gördünüz mü? Pahalılık büyüyor..

Enerji sıkıntısı büyüyor..

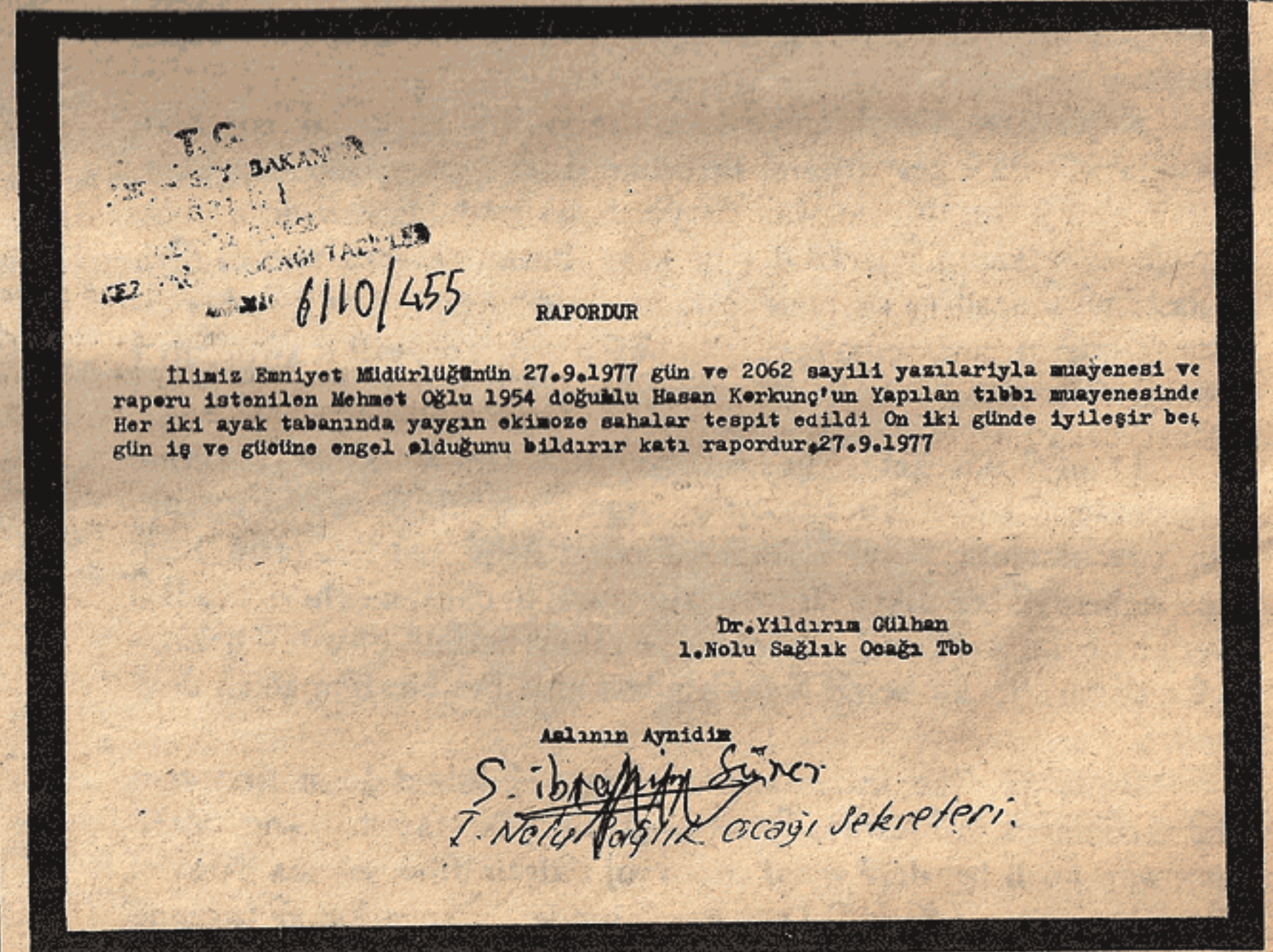
İşsizlik büyüyor, 3 milyondan 5 milyona doğru..

Kuyruklar büyüyor..
Döviz darlığı, dış ticaret açığı büyüyor..

Borçlar büyüyor..
Büyüyenler saymakla bitecek gibi değil. Vatandaşın kemeri sıkıldursun, birçok kişinin göbekleri de büyüyor.

Demirel'in büyüttüklerinden biri de açıklıktır. Daha şimdiden bu konudaki milli rekorlar kırılmıştır. Geçende 48 saat aç kaldıkları için bir köpeği kızartıp yiyen iki genç tutuklanıp hapis haneye gönderildiler. Bu gazete haberi "Böyük Türkiye"nin nasıl kurulmakta olduğunu pek güzel gösteriyor. Bu alanda, yakında bazı Asya ve Afrika ülkelerinin elindeki rekorları kıracağı miza da kuşku olmasın. Güreşin (milli sporumuz) pek perişan bir hale düştüğü şu yıllarda hiç değilse açlık sporunda dünya şampiyonu olmak az şey midir?

Ha gayret Sayın Demirel, şuna az birşey kaldı!

Hasan Korkunç'un işkence gördüğünü kanıtlayan doktor raporu

ELAZIĞ HALKINA YAPILAN ZULÜM

Ülkenin dört bir tarafından günden güne artan, giderek hiç bir sınır ve ölçü tanımayan baskının, zulmün bir parçası da Elazığ'da uygulanıyor.

Daha kısa bir süre önce, bir gencin, akıl almaz iğrenç işkencelerle öldürülmesinin ardından, şimdi de saldırılar, daha açık bir biçimde geniş halk kitlelerine yöneltildi. Faşist MC ve onun emrinde her türlü kanunsuzluğu yapanlar Elazığ'da mahallelere saldırıyor, kız-kadın, çocuk-yaşlı ayrımı yapmaksızın insanların otomatik silahlarla tarıyor, evleri kurşun yağmuruna tutuyor, evlerin kapılarını kırarak kadınları, çocukları sokaklarda sürükleyip karakollara taşıyorlar.. Bütün bunlar gazetelere fotoğraflarıyla birlikte yansdı.

Eli kanlı MC ortakları, Ümraniye'de, Ağrı'da, Ceylanpınar'da ve ülkenin dört bir yanında yaptıklarını Elazığ'da da yapıyorlar. Amaçları halk kitlelerini sindirmek, devrimci ve demokratik güçleri tümenden ezmek, halkın zorbalığa boyun eğmesini sağlamaktır.

Elazığ, Keban barajının yapılmasından sonra gelişmesi daha da hızlanan bir kent. Nüfusu 200.000'e yaklaşıyor. Şehir büyüdüğüce, sanayileşme ve tarımdaki gelişmelerle birlikte sınıf mücadelesi de belirginleşiyor.

Elazığ halkının büyük kesimi Kürt. Bunların bir bölümü sünni, bir bölümü de Alevi. Gericiler, halkın bilinçlenmesini engellemek, sömürüyü ve zulmü kolayca sürdürebilmek için yıllardır Alevi ve Sünni halkı birbirine düşürmeye çalışıyorlar. Mezhep sirtüşmelerini kışkırtıyorlar. Böylece onlar bir taşla iki kuş vuruyorlar: Bir yandan emekçi halkın birliğini önlüyorlar; diğer yandan Kürt halkının ulusal-demokratik hakları uğrındaki mücadelesini, birliğini baltalıyorlar.

Gericiler iktidarların bu politikasına, yerel hakim sınıflar da yardımcı oluyorlar. Tüccarlar, toprak ağaları; avukat, doktor, müteahhit gibi sömürücü ve kolay yoldan, kısa sürede zengin olmak isteyen kesimler, yıllardır mezhepçilik yapıyor, emekçi halkı birbirine karşı kışkırtıyorlar. Sünnilerin içinde de, alevilerin içinde de bu parazit unsurlar aynı şeyi yapıyorlar. Böylece müşterileri kendilerine çekiyorlar. Politik alanda rakiplerini elemeye çalışıyorlar. Mezhep sirtüşmelerini kışkırtıyor, emekçi halkın birliğini önlüyorlar.

AP, MSP gibi burjuva partileri mezhep kışkırtıcılığını daha da büyüttüler. Son yıllarda bu yarışmaya MHP de katıldı. İrkçi düşüncelerini Kürt halkı arasında kolayca yayamayan MHP, diğer partiler gibi din sömürüsüne el attı. Sünni halkın arasında dindar görünerek, alevi düşmanlığını körükleyerek, kanlı çatışmalar çıkararak taraftar topladı.

Açıkça görüldüğü gibi halkları birbirine düşman edenler, parçalayanlar, "bö-lücüler" egemen güçlerdir. İrkçilik onlara özgüdür.

Onlar bu oyunları, alevi-sünni halkın yanyana yaşadığı Malatya, Erzincan, Sivas, Maraş, Antakya, Muş ve benzer diğer illerde de sahneye koyuyorlar. Bu alçakça oyunun farkına varmayan, oynana gelen saf emekçi kitleler de birçok yerde bir kör doğuşüne tutuşuyor, düşmanın ekmeğine yağ sürüyorlar.

İlerici güçler, öğretmenler, gençler ve bazı sendikalar 1974 yılında Elazığ'da bir gösteri düzenledikleri zaman, halk

düşmanları, "solcular camiye bomba atacak" diye yalanlar uydurup şehirden ve köylerden pek çok insanı toplamış ve yasal olarak yapılan yürüyüşe saldırmışlardı. O günden sonra da azgınlıklarını artırdılar.

Önce Elazığ'daki yüksek okullarda faşist terör yarattılar. Daha sonra Lise ve diğer orta öğrenim kurumlarından tüm ilerici öğrencileri silmeye çalıştılar ve bir ölçüde başardılar da.

Halk düşmanları bu oyunlarını, yalanlarını sürdürdüler. Faşistler geçen yıl, bizzat kendileri camiye bomba atıp Alevi halkın üzerine yıkıma çalışırken yakayı ele verdiler. Bu tertip birçok saf kişinin gözünü açtı.

Gericiler MC iktidarı, onun gizli açık örgütleri, arkasındaki emperyalist güçler, faşist beslemeleri güçlendirmek için elden geleni yapıyor, su gibi para harcıyorlar. Fukara halk çocuklarını kandırıyor, ellerine bir tabanca, ayaklarına bir çift çizme veriyor, ceplerine harçlık koyuyorlar. Onları saldırganlıkla eğitiyorlar. Besleme grupları, arkasındaki iktidar desteğine güvenerek herşeyi yapabileceklerini sanıyorlar.

Ama bütün bu oyunlar her zaman sonuç vermiyor. MC iktidarının ve faşist beslemelerinin ortaklaşa yarattıkları te-

rör birçok yerde kitlelerin sert tepkisiyle karşılaşılıyor. Geçen yıl Uşak'ta ve Elazığ'da olduğu gibi. Elazığ'da geçen yıl, bir sokak saldırısına heveslenen beslemeler halktan sert bir şamar yiyip kızlarının üstüne oturdular.

Geçtiğimiz günlerde ise, MC iktidarı, artık bu saldırılara faşist beslemelerinin gücünün yetmediğini görünce, kitleleri sindirmek için tüm idare mekanizmasını, polisi ve jandarmayı ileri sürdü. MC'nin halk düşmanlığı öyle bir düzeye varmış ki, sivil halkın üzerine, kentlere ve köylere bir napalm bombaları yağdırılmadığı kaldı.

13 Ekim günü, sözde öğrenciler arasındaki bir çatışmayı bahane eden polis Fevzi Çakmak mahallesine daldı, çeşme başında kovalarını doldurmak için bekleyen kadınlara, kapı önündeki çocuklara ateş açtı, önüne geleni dövdü, kapıları kırdı, insanları sokaklara sürükledi. Fevzi Çakmak Mahallesi muhtarı Süleyman Almış, "bu, harb esnasında düşmana bile yapılmaz," diyor.

Sömürücüler, zalimler, dünyanın her yerinde, kitlelerin mücadelesini ezmek için yine onların safından kişileri kullanırlar. Onları aldatır, satın alır, örgütler, kendi kardeşlerine saldırtırlar. Halk düşmanlarının bu oyununu bozmak için

sabırla çaba göstermek gerekir. Gerçekleri emekçi halka yılmadan anlatalım. Kitleler gerçekleri öğrendikleri zaman bu oyun bozulacaktır.

Sünni ve Alevi emekçiler arasında düşmanlık olamaz. Onların çıkarları biridir, onlar birbirlerinin kardeşleridir. Onları sömürenler, onlara zulmedenler aynı egemen güçlerdir: burjuvalar, toprak ağaları ve onların arkasındaki emperyalist güçler.

Bugün, Elazığ, Ağrı ve benzeri yerlerde faşistlerin, ırkçıların aldattıkları Kürt gençlerinin ve emekçilerinin gerçekleri öğrenmesi de çok sürmeyecektir. Faşistler hem Türk halkının, hem de Kürt halkının düşmanlarıdır. Halk düşmanlarına, ırkçılara kanarak Türkiye'nin tüm emekçi insanlarının kurtuluşuna ve Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesinin önüne dikilen, gericilerin elinde bir sopa haline gelen kişileri uyarlalım.

Halkın saflarındaki bu tür bölünmeler geçicidir. Bir yandan Türkiye'de gelişen işçi sınıfı mücadelesi, diğer yandan, yine işçi sınıfının devrimci yolunda gelişen Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesi bu tür oyunları yenilgiye uğrattık ve kitleleri zafere ulaştıracaktır.

IRAK'TAKİ İRKÇİ REJİMİN CİNAYETLERİ

Geçen sayımızda, Irak ırkçı rejiminin Kürt ve Arap devrimcilerine karşı işlediği zulüm ve cinayetlerle ilgili bir yazı yayınlamıştık.

Irak'taki Politik Tutukluların Haklarını Savunma Komitesi adındaki kuruluş, 10.5.1977 tarihinde yayınladığı bir raporda, "Irak faşist hükümeti" tarafından işkence ile veya başka yollarla öldürülen Irak yurtseverlerinin bir listesini yayınladı. Bu listede 119 kişinin adı, politik kimliği ve nerede, ne şekilde öldürüldükleri bir bir açıklanıyor. Listeye göre bunlardan:

- 10 kişi Baas Partisi'nin (sol kanat) üyesi ve yöneticisi,
  - 10 kişi Güneydeki Silahlı Mücadele grubu mensubu,
  - 24 kişi ICP (Irak Komünist Partisi) Merkez Yürütme Kurulu üyesi veya üst derecede yönetici,
  - 16 kişi sendikacı, işçi lideri ve işçi.
  - 4 kişi Arap Sosyalist Hareketinin üyesi,
  - 2 kişi Arap Sosyalist Hareketinin üyelerinin yakını,
  - 5 kişi Arap Sosyalist Partisi'nin üyesi,
  - 3 kişi Kürdistan Demokrat Partisi üyesi,
  - 5 kişi Müslüman din adamı,
  - 3 kişi Hristiyan rahibi,
  - 29 kişi Anti-faşist ve ilerici,
  - 1 kişi Tanınmış bir ilerici şair, geriye kalanlar da İrkçi Baas yönetimine karşı direnen köylüler ve diğer demokrat kişilerdir.
- Yine aynı komite tarafından yayınlanan aynı tarihli 2. bir listede, "Irak faşist hükümeti" tarafından idam edilen

119 kişinin adları ve siyasi kimlikleri verilmektedir. Bunlardan

25 kişi Baas Partisi (sol kanat) üye ve yöneticisi,

9 kişi Irak Komünist Partisi üyesi,

43 kişi Kürdistan Demokrat Partisi üyesi,

32 kişi Kürt Ulusal hareketine kumandan veya peşmerge olarak katılan veya bu hareketi destekleyen kişi, Geriye kalanlar da Baas'ın zorba politikasına karşı çıkan çeşitli ilerici ve devrimci örgütlerin mensuplarıdır.

Aynı Komite tarafından yayınlanan 3. bir listede ağır hapis cezalarına çarptırılan 225 kişinin kimlikleri verilmektedir. Bunların da büyük çoğunluğunu Baas Partisinin sol kanat mensupları, IKP üyeleri ve Kürt yurtsever ve demokratları oluşturmaktadır.

Bu listede verilen bilgiler 1969-1976 yıllarını kapsamaktadır. Irak'taki durumu gözler önüne sermekle birlikte, bu bilgiler, tüm öldürme, idam ve mahkumiyet olaylarının ancak çok küçük bir kısmını kapsamaktadırlar. Bilindiği gibi, özellikle Kürt ulusal direnişinin yenilgisinden sonra Baas cuntası Kürt halkına karşı bir terör hareketine girişti. Yüzlerce partizan ve yurtsever katledildi, onbinlerce güneydeki toplama kamplarına alındı ve yüzbinlerce köylü de topraklarından zorla kopularak güneydeki çöllük alanlara sürüldü. Bu insanlar hala yurtlarına dönebilmiş değillerdir.

Örneğin bu listede, Türkiye'ye sığınmış olup Türk hükümeti tarafından, uluslararası yasalar ve bizzat Türk Ceza Kanunu dâhilen Irak'a iade edilerek ve Irak hükümeti tarafından sınırın öbür

Hava saldırısı ile öldürülen Bağdat Fakültesi öğrencisi Abdülvahap Ahmet

yakasından katledilen 49 kişiden (çoğu kadın ve çocuk) ve aynı duruma düşen daha yüzlerce kişiden söz edilmemektedir.

İrkçi Irak rejiminin zulmü devam ediyor. Haklarında idam kararı verilmiş olan Bağdat Fen Fakültesi öğrencilerinden Abdülvahap Ahmet ve 13 arkadaşı, 1977 yılı mayıs ayında, Türkiye'ye sığınmak isterlerken, sınıra yakın bir yerde Irak helikopterlerinin saldırısına uğradılar, bomba ve makineli tüfek ateşleriyle öldürüldüler.

7 Mart 1977'de, bir operasyonla evlerinden toplanan Ahmet Casim Tatar (terzi), Fahrettin Ramazan (işçi), Muhammet Salih, Yunus Abdullah (memur), Fahrettin Abdülkadir (memur) adlı Kürt yurtseverleri ile Naci Hani adlı sosyalist bir Arap yüzbaşı ve yine sosyalist bir üstbaşım Bağdat'taki Abu Gireb cezaevine konularak, günlerce süren ağır işkencelerden sonra 27 Temmuz 1977'de idam edildiler.

Bu yılın Temmuz ayından Zaho'da tutuklanan 23 Kürt yurtseverinden 8'i idam edildi, geriye kalan 15'inin ise akıbetleri bilinmiyor. Yakınları onların ne olduklarını bile soramamaktalar. İdam edilenlerin cenazeleri ise sahiplerine verilmedi.

Yıllarca önce, çalışmak için Irak'a giden Türkiye yurttası yüzlerce Kürt halen cezaevlerinde, baskı ve işkence altındadırlar.

Tüm ilerici iktidarınca rağmen, gerçekte ağır bir baskı ve zulüm rejimi olan Irak'taki yönetimin uzunboylu yaşaması bekenemez.

SOVYETLER BİRLİĞİ, DÜN BUGÜN

V.I. Lenin, Kitlelerin öğretmeni ve devrimin yol göstericisi

1917 Büyük Ekim Devriminden bu yana 60 yıl geçti. Bu arada Sovyetler Birliğinde yepyeni bir toplum, yepyeni bir yaşam doğdu. Gerek teknikte, madde hayatta, gerek kültürde ve insan ilişkilerinde büyük değişimler oldu. Dünyanın her yerindeki burjuvalar, büyük toprak sahipleri, gericiler bu değişme ve gelişmeleri başka halkların, emekçilerin gözünden saklamak için çok çabalar harcadılar, yalanlar söylediler; akı kara, karayı ak yaptılar. Bu arada "kendi cehennemlerini de cennet gibi göstermeye çalıştılar". Hala da yalan üstüne kurulu bu propagandaya devam ediyorlar. Üstelik şimdi onlara yardımcı olan sol maskeli kişiler de az değil. Ama yalanlar artık gerçekleri gizlemeye yetmiyor, mızrak çuvala sığmıyor.

Sovyetler Birliğinde 60 yıl içindeki büyük değişimleri kavramak için Devrim öncesinde Çarlık Rusya'sının durumuna kısaca bakmak gerekir.

Devrimden Önce:

20. Yüzyıl başlarında Çarlık Rusya'sı emperyalist bir ülke idi. Ama o dönemdeki emperyalist ülkeler arasında oldukça geri bir ülke..

Toprakların büyük kesimi toprak beylerinin elindeydi. Örneğin Çar ailesinin tek başına sahip olduğu topraklar 500 000 köylü ailesini sahip olduğu topraklar kadardı! Toprak köleliği (serflik) hala birçok yönüyle devam ediyordu. Milyonlarca köylü ailesi elindeki küçük toprakları karasabanla ekerek, zenginlerin, toprak beylerinin yanında çalışarak aklıktan ölmeye çalışıyordu. Köylüler hor görülen, küçümşenen bir kitleydiler. Ağır vergiler, cezalar altında bunalmışlardı, sık sık ayaklanıyorlar, ama bu ayaklanmalar kanla eziliyordu.

Daha 19. yüzyıl ortalarından itibaren Rusya'da kapitalizm hızla gelişiyordu. Gerek sanayide, gerek tarım kesiminde işçi sınıfı giderek büyüyordu. İşçilerin çalışma şartları çok ağırdı. Günde 14-15 saat çalışıyorlardı. Ücretleri düşük, iş ve yatma yerleri kirli ve pisti. İşçiler de sefalet içindeydiler. Ama Rus işçileri de diğer Avrupa ülkelerindeki işçiler gibi hızla örgütlendiler ve daha iyi haklar elde etmek, iş saatlerini kısaltmak, ücretleri yükseltmek, çalışma şartlarını iyileştirmek için mücadeleye giriştiler. 1890'larda Rus-

ya'da devrimci işçi hareketi güçlendi ve giderek Lenin'in öncülüğünde işçi sınıfının güçlü partisi doğdu.

Emperyalist çarlık Rusya'sı, birçok halkı da ulusal boyunduruk altında tutuyordu. Adı "halklar hapishanesi"ne çıkmıştı. Bu halkların bazıları Polonya, Finlandiya gibileri nisbeten gelişmiştiler; ama bazıları Rusya'dan daha geri idi. Bazıları ise, tümüyle feodal şartlarda, hatta daha da ilkel, göçebe bir hayat yaşıyorlardı. Bunların tümü de Çarlığın ve Rus kapitalistleri ile büyük toprak sahiplerinin sömürü ve zulmü altında idiler. Bazılarının bir yazı dili bile oluşmamıştı, hatta kimi göçebe ve ilkel düzeydeki toplumlar daha alfabe tanımamışlardı. Rus şovenizmi, bu halkların ekonomik gelişmesini engellediği, yerüstü ve yeraltı kaynaklarını talan ettiği gibi, kültürel gelişmelerini de engelliyor, onları zorla Ruslaştırmağa çalışıyordu.

Zorba Çarlık rejimi her alanda kendini gösteriyordu. İşçilere, diğer emekçi kitlelere parti kurma hakkı tanınmamıştı. Toplanma, gösteri yapma, grev gibi özgürlükler yoktu. Basın ağır bir baskı altında idi. İşçilerden, yoksul köylülerden, ezilen kitlelerden yana çıkan gazete ve dergiler kapatılıyor, bu nitelikteki derneklere izin verilmiyordu.

Devrim İçin Şartlar Olgunlaştı

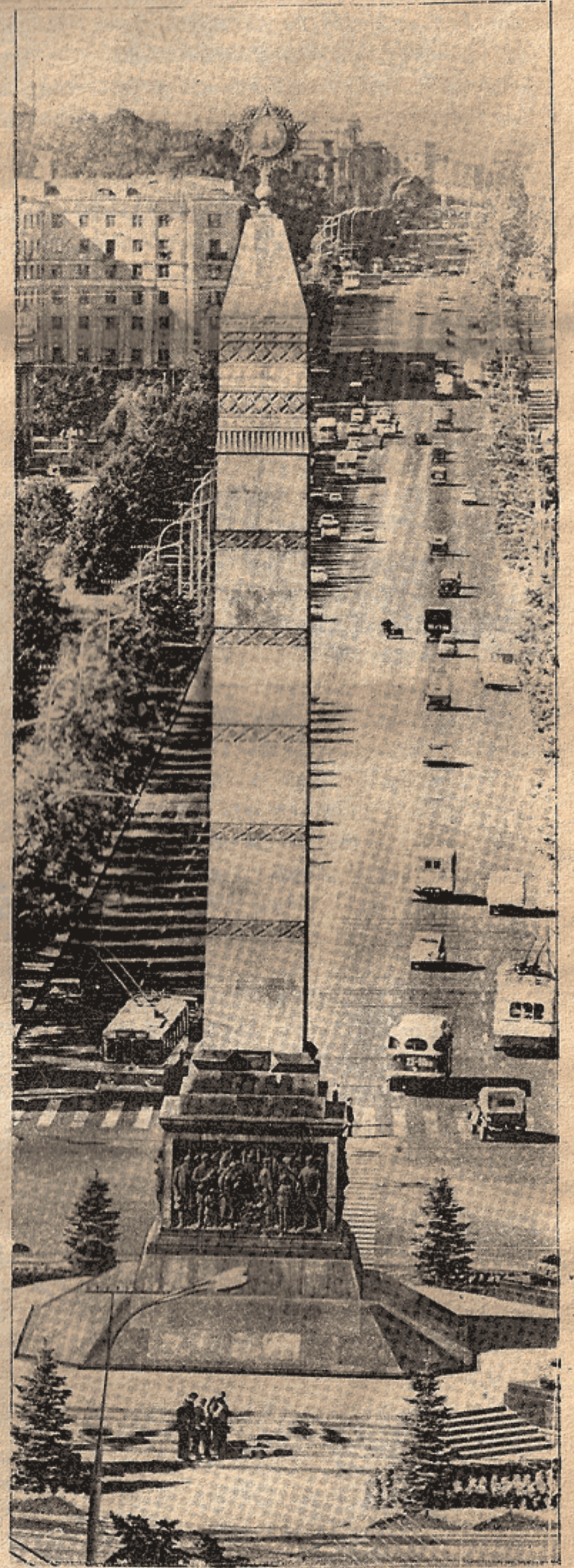
Lenin'in önderliğindeki işçi sınıfının devrimci partisi, zorba Çarlık rejimine karşı mücadelenin başını çekti. Köylülerin, ezilen milletlerin, ve zulme karşı çıkan, özgürlük ve demokrasi isteyen tüm kitlelerin mücadelesini birleştirdi. Çarlığa karşı ilk büyük ayaklanma 1905'te patlak verdi; ama işçi sınıfı henüz köylülerle sıkı bağlar kuramamıştı, yeteri kadar deneyim kazanmamıştı. 1905 ayaklanması kanlı bir şekilde bastırıldı. İşçi sınıfı geri çekilerek yeni bir mücadeleye hazırlandı. Şartlar 1917 Şubatında, 2. emperyalist savaş içinde olgunlaştı. İşçi ve köylülerin sefaleti savaş içinde doruğuna çıkmıştı. Askerler savaşmak istemiyorlardı. Ülke tam bir çöküntü içinde idi. İşte bu şartlarda Parti'nin öncülüğünde kitleler harekete geçtiler ve zorba Çarlık rejimini devirdiler.

Ama Şubat devriminden sonra bir geçici hükümet kuruldu ve iktidarı burjuvazi aldı. İşçi sınıfı henüz iktidarı tek başına veya yoksul köylülerle birlikte

alabilecek durumda değildi. Geçici hükümet kitlelerin isteklerini yerine getirmeyi, köylülere toprak dağıtmayı ve savaşı devam ettirmeyi. Yeni devrim için şartlar 1917 ekiminde olgunlaştı. Burjuva hükümetinin iki yüzünlüğünü kavrayan kitleler kulak verdiler ve onun arkasından yürüdüler. Ekim 1917'de iktidar işçi sınıfının eline geçti. 25 Ekim 1917'de (bizim takvimimizde 7 Kasım) ilk işçi köylü devleti kuruldu. Ve böylece tarihte yeni bir dönem açıldı.

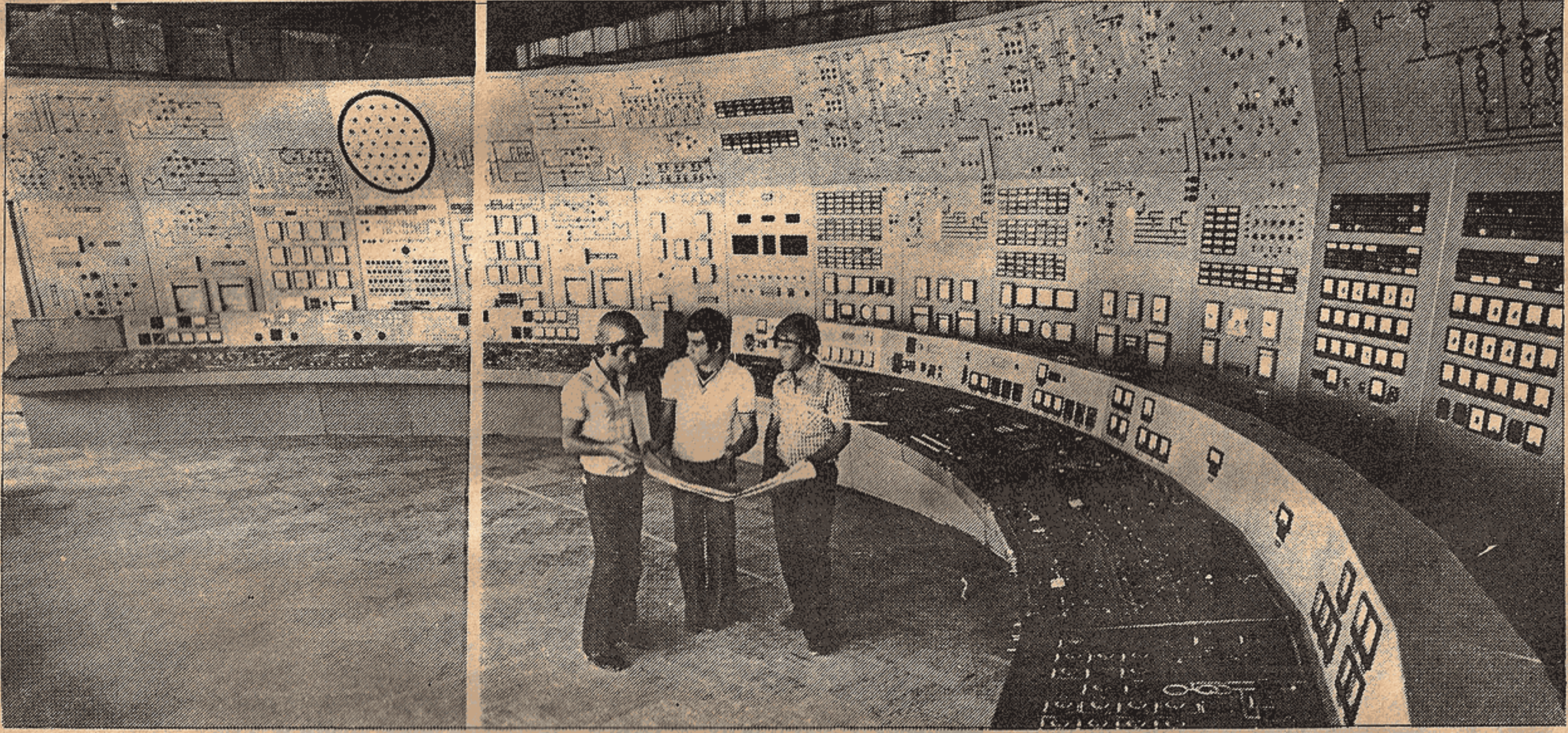
İç Savaş Yılları ve Emperyalist Saldırısı

Devrimden sonra toprak ağalarının ve patronların zulmüne son verildi. İşçi ve köylüler kölelikten kurtuldular. Aydınlar ve diğer geniş halk yığınları üzerindeki çarlık zulmü de sona erdi. Ancak Çar'ın adamları, burjuvalar ve büyük toprak sahipleri ve onların uşakları bu değişmeye gönül rızasıyla boyun eğmedi-

Minsk şehrinde zafer meydanında Lenin Anıtı

Ermenistanda nükleer santral kontrol odası

ler tabi. Zorlu bir iç savaş başladı. Gericilerin yardımına diğer emperyalist devletler de koşular, ordularını Rusya'nın devrimci halklarının üstüne gönderdiler. Milyonlarca insan öldü, ülke yakılıp yıkıldı. Ama yıllarca süren iç savaşta gericiler ve onların yardımına koşan emperyalist orduları bozguna uğradılar, emekçiler üstün geldi. Onlar devrimi korudular ve yıkılmış ülkelerini yeniden onarmaya giriştiler. Kısa sürede açlık, işsizlik ortadan kaldırıldı.

İşçi hükümeti, diğer halklar üzerindeki milli zulmü de ortadan kaldırdı, tüm halklar özgür oldular Rusya ile birlikte bu ülkelerde de emekçiler iktidara geldiler, özgür cumhuriyetler oluşturdular. 1922 yılında 16 cumhuriyet, kendi istekleriyle bir araya gelerek Sovyetler Birliğini kurdular. O günden bu yana da artık bu geniş ve onlarca halkın yaşadığı ülkede milli zulüm ortadan kalkmıştır. He halk kendi dilini özgürce kullanmaktadır. Kendi okullarında okutmakta, kültürünü serbestçe geliştirmektedir. Sovyetler Birliğinde sayıları yüzbinleri geçmeyen küçük halklar bile dil ve kültür bakımından tam anlamıyla özgürdüler, diğer Sovyet yurttaşlarının yararlandığı tüm haklardan yararlanmaktadırlar. Sovyetler Birliğinde 61 dilde 8 sınıflı ilkokul eğitimi yapılıyor.

Herşey Hızla Değişmeye Başladı

İç savaş sona erdikten ve halk düşmanları yenilgiye uğradıktan sonra Sovyet emekçileri sosyalizmin kuruluşuna giriştiler. Toplum ekonomik, sosyal, kültürel alanda hızla değişmeye başladı. Ülkelerini fabrikalarla, yollarla, elektirkle, okullar ve hastahanelerle donattılar. Eski toplumu kasıp kavuran açlık, işsizlik, hırsızlık, fuhuş gibi hastalıklar kısa sürede toplum yaşamından silindi, cehalet ortadan kaldırıldı.

Çarlık zamanında yalnız Rusya'da sanayi gelişmişti. Ancak bu da Batı Avrupa ülkelerine göre son derece geri idi. Devrimden sonra, Sovyetler Birliği'nin tüm Cumhuriyetlerinde sanayi hızla gelişti. Bir zamanlar Çarlığın birer sömürgeci durumunda olan Ukrayna, Kazakistan, Kafkasya ve diğer Asya ülkelerinden ekonomi ve kültür hızla gelişti. Rus işçileri, bu halkların gelişmesi için büyük yardımlarda bulundular, fedakarlıklar yaptılar.

Örneğin, Devrim öncesinde göçebe ve son derece geri kalmış bir tarım toplumu olan Türkistan, günümüzde Fransa düzeyinde sanayileşmiş, kalkınmış bir ülke haline gelmiştir. Kaldı ki bu kalkınma kapitalist toplumların hastalıklarını taşımamaktadır. Kültürel ve sosyal yaşam ise Batı Avrupa kapitalist ülkelerinin çok daha ilerisindedir. Devrim öncesinde bu halkların birçoğunun bir yazı dilinin oluşmadığı, bazılarının alfabeyi bile tanımadıkları düşünülürse bugün varılan düzey, sağlanan başarılar daha kolay anlaşılır.

Devrim, son derece geri ve iç savaşla daha da yıkılmış bir ülke teslim almıştı. Üstelik-2. Büyük Savaş sırasında sosyalizmin pek çok eseri barbar faşizm tarafından yok edildi, ülkenin çalışan insan gücü telef

oldu. Ama buna rağmen Sovyetler Birliği, insanlığın bugüne dek görmediği bir kalkınmayı başardı. Aynı başarıyı daha sonra sosyalizmin yoluna giren ülkeler de göstermektedirler.

Sovyet halkları, 60 yıl gibi insanlık tarihi bakımından sıkı sayılacak bir sürede, ileri yeni bir toplum oluşturdular. Bu toplum, sömürü ve zulmü insan yaşamından kaldırdı. Sovyetler Birliği bilim ve teknikte de en ileri kapitalist ülkeleri kat kat geride bıraktı. Günümüzde, temel üretimin pek çok dalında, örneğin çelik üretiminde ve tekniğinde ABD'ni geride bırakmıştır.

Bir zamanlar yaşanmaz bir buzlar ve karlar bölgesi sayılan Sibiry, şimdi sanayileşmiş bir yerleşim alanına dönüştü. Kuzey buz denizinde dolaşan "buzkıran" gemiler yapıldı. Orta Asya'da ki çöllük alanlar, büyük sulama projeleriyle tarıma açıldı. Tarım en modern tekniklerle yapılar oldu. Örneğin bir zamanların ilkel bir tarım ve hayvancılık ülkesi olan Özbekistan, günümüzde Türkiye, Mısır ve Pakistan'ın ürettiğinden toplam olarak daha fazla pamuk üretmektedir.

Sovyetler Birliği, fezaya ilk insanı, Gagarin'i gönderen ülke oldu.

Sovyetler Birliğinde okuma yazma sorunu tümenden çözülmüştür (%100 oranında). Üniversiteler, teknik ve kültürel tüm kurumlar, yeteneklerine göre herkese açıktır.

Sovyetler Birliğinde her kişinin -işçi, kolektif çiftlik emekçisi ya da aydın- bir aylık tatil süresi vardır ve o bunu deniz kıyısında, dağlık yerlerdeki dinlenme alanlarında ve benzer yerlerde geçirebilme olanlığına sahiptir.

Sovyetlerde emek ve değer

Bu ülkede kiralar gelirin %5'i dolaylarındadır (İnsanların sokakta, çadırda, mağarada ve sur dibinde kalmaları gibi bir durum da elbet sözkonusu değildir..)

Sovyet halkı, kendi ülkesinde yaşam düzeyini yükseltmenin yanı sıra, kurtuluşları için mücadele eden ülkelere, ulusal ekonomilerini geliştirme çabasında olan geri kalmış ülkelere de büyük maddi, teknik, kültürel yardımlar yapmaktadır.

Sosyalizm Yeni Bir Kültür ve Ahlak Anlayışı Getirdi

Burjuva toplumlarda herşey gibi, kültür ve ahlak da sömürü ve zor esaslarına dayanır. Bu toplumlarda, başkalarının sırtından zengin olmak, düzenin kurallarına uygun biçimde çalıp çırpıp doğal bir şey sayılır. Bu düzende gemisini yürüten kaptan sayılır ve altta kalanın canı çıkar. Bu düzenin kültürü ve ahlakı da işte buna uygundur. İnsanlar, çıkarları için birbirlerinin gözünü oyarlar. İnsanlar arasında dostluk, güven, yardım, kardeşlik duyguları körelir; hile, dalevere, aldatma, kin ve nefret ön plana çıkar.

Burjuva toplumlarda kardeşlik ve eşitlik bir palavradır. Bazıları, güçlüler, başkalarını soyup işlerini yola sokanlar cennet misali yaşarken, yoksul halk yığınları cehennemde yaşarlar. Bu da tabii bir şey sayılır.

Sosyalizm, insanları ekonomik kölelikten kurtaracak, işsizliğe ve açlığa son vererek, onlara gelişme yolunu açarak, sömürü ve zulmü ortadan kaldırarak insanlar arasında gerçekten kardeşlik ortamını yarattı. Nefretin yerini sevgi, bencilliğin yerini yardımlaşma duygusu aldı.

Ekim Devrimi İnsanlık İçin Yeni Bir Dönem Açtı

Ekim Devrimi, bir bakıma dünyanın gidişini değiştirdi. İnsanlar, sömürü ve zulmün ebedi olmadığını gözleriyle de gördüler. Sovyet halklarının kurtuluşu, dünyanın diğer halklarının da kurtuluşa olan azmini, güvenini güçlendirdi. Sovyet Devleti, öteki ülkelerin işçilerinin ve ezilen halklarının güçlü bir yardımcısı oldu.

Sermayenin en gerici, saldırgan yönetimi faşizm, 1939'da 2. büyük savaşı başlattığında, Sovyetler Birliğini ve onunla birlikte sosyalizmi yeryüzünden kaldırmaya kalkıştı. Bu savaşta 20 milyon Sovyet yurttaşı öldü; ülke bir kez daha yakılıp yıkıldı; ama sonuçta faşizm de bozguna uğradı. Avrupa'da ve Asya'da yeni ülkeler sosyalizme geçtiler. Bir sosyalist sistem doğdu. Şimdi sosyalist sistem, kapitalistlerin saldırıyı göze alamıyacakları kadar güçlüdür.

Ekim devriminden sonra, meydana gelen elverişli şartlarda dünyanın köle halkları, emperyalizme, sömürgecilğe, ırk ayrımına karşı kurtuluş savaşları başlattılar. Emperyalistler geriledi ve dünya sömürgeci sistemi çöktü. Halkların kurtuluş mücadelesi bugün de devam ediyor. Tüm ülkelerin sömürgeciliğin boyunduruğundan kurtulması çok sürmeyecek.

UDC TEZİ NEDİR

Geçen sayımızda cephe sorunu üstüne çıkan yazımızda konuyla ilgili bazı genel hatlar üzerinde durmuştuk. Bu sayıda DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in 28 Temmuz'da yaptığı Ulusal Demokratik Cephe çağrısıyla ilgili görüşlerimizi belirteceğiz.

Kemal Türkler'in, Türkiye işçi sınıfının şu anda ki en ilerici, güçlü sendikal örgütünün başkanı olarak demokratik güçlere, gerici MC'ye ve onun şahsında faşist güçlere karşı cephe önermesi doğaldır; hatta bu bir bakıma tüm sosyalistler, demokratlar, ilerici için bir görevdir. Ancak Türkler'in önerisi birçok bakımdan açık olmaktan uzaktır ve birçok yönden tartışma götürür niteliktedir.

Bir kez, Türkler'in önerisi, cephenin hangi hedeflere ulaşmak için, kimlerle oluşturulması ve bu cephe hareketinin nasıl bir iktidara yönelik olması gerektiği hususlarında açık değildir. Eğer bu, salt cephe konusunda iyi niyetli bir çağrı olarak kalsaydı, bu derece belirgin olması istenmeyebilirdi. Oysa Türkler'in bu çağrısından sonra bazı çevreler, örneğin Politika gazetesi, cephe için gerekli adımın atıldığını ve herkesin UDC çatısı altında biraraya gelmesini, bunun bir görev olduğunu, bu görevi yapmayanların devrimci ve demokratik mücadeleyi baltalamış olacakları vb. iddialarla bir hayli gürültü kopardılar. Cephe sorununun çözümü, bir sendika genel başkanının çağrısıyla çözümlenecek kadar böylesine basit midir? Bu konuda cepheye katılması gerekenler, daha doğrusu cepheyi oluşturacak güçlere herhangi bir şey düşüyor mu? Öyle anlaşılıyor ki, bu işi oldu-bittiye getirmeye kalkışanlar böyle şeyleri düşünmüş, ya da düşünmeye niyetli değildiler.

Politika gazetesinde çıkan ve belli bir politik çizginin görüşünü yansıtan ya da yansıtmaya çalışan yazılarda, cephenin, ortak hedefler, çıkarlar için bir araya gelecek değişik toplumsal güçlerin, örgütlerin bir anlaşması, birliği olacağı belirtiliyor. Ama diğer yandan bu yazılarda cephe sorununun konumu, ona yaklaşım tarzı bu söylenenlere hiç de uymuyor. Eğer cephe, belli ortak çıkarlar için, belli hedeflere ulaşmak amacıyla farklı toplumsal güçlerin, örgütlerin bir araya gelmesi ve anlaşması ise, bu iş bir olup bitti gibi gösterilebilir mi? Farklı toplumsal güçler ve onların örgütleri ne zaman biraraya geldiler ve anlaştılar?

"Bunun adı Ulusal Demokratik Cephe olarak kondu" deniyor ve DİSK Genel Başkanının ağzından çıkan bu ilanla, herşeye bitmiş gözüyle bakılıyor, cephenin adına itirazlar "hurufilik" olarak niteleniyor. Kaldı ki sorun yalnızca cephenin adı değildir — aslında o da önemli — cephenin hangi ortak çıkarları gerçekleştirmek, hangi ortak hedeflere ulaşmak için oluşturulduğu, hangi güçlerin cephe içine alınmasının ve hangilerinin karşıya alınmasının gerektiğidir. Bütün bunlar belirli mi? Cepheyi oluşturacak güçler, örgütler bir araya gelip ortak hedefleri belirlediler mi, bir anlaşmaya vardılar mı? Hayır, ortada bunların hiçbiri yok. Ama cepheye nerdeyse olup bitmiş gözüyle bakılıyor ve ortada fol yok yumurta yokken cepheye katılmayanlar ihanetle suçlanmaya kalkışılıyor! Politika çevresi biraz yavaş olsa iyi eder. İnsanın niyeti salt gürültü koparmaktan ibaret değilse ve gerçekten bir cephe kurulması isteniyorsa — ki bu her gerçek devrimcinin yurtseverin, demokratın arzudur — bunun yolu yöntemi vardır. Adeta ben cepheyi kurdum, siz de ka-

tılın demek, böylesine bir cephe anlayışı dünyanın hiç bir yerinde görülmemiştir. Bu şekilde olsa olsa parti kururur...

Dönelim Kemal Türkler'in cephe çağrısına: Türkler, hangi hedefler için ve kimlerle bir cephe önermektedir? 29 Temmuz tarihli çağrısında şöyle diyor:

"İşçi sınıfımızın örgütlü güçleri, toplumun en geniş kesimleriyle birlikte 2. MC belasının saf dışı bırakılmasını ve yerine işçi ve emekçilerin acil sorunlarına çözümgetirecek, faşist tırmanışı önleyecek, demokrasinin sınırlarını genişletecek bir siyasal yönetim önermektedirler."

Daha sonra ise şöyle deniyor:

"Milliyetçi Cephe işbirlikçi teknelci sermayenin en gerici, şoven kesimlerinin oluşturduğu gericilik ve faşizm cephesidir. Bu cepheye karşı ve güvenoyu aldığı takdirde 2. MC'yi bir an önce iktidardan uzaklaştırmak için, ulusal bağımsızlıktan, demokrasi, barış ve toplumsal ilerlemeden yana olan parlamento içindeki ve dışındaki tüm örgüt ve güçlerin Ulusal Demokratik Cephe (UDC) içinde bir araya gelmeleri ve UDC'yi güçlendirmeleri acil bir görev ve zorunluluktur."

Görüldüğü üzere DİSK Genel Başkanı Türkler, bu çağrısında cephe sorununa MC'nin düşürülmesi gibi sınırlı ölçüler içinde bakmaktadır. Onun yerine önerdiği "siyasal yönetim"den ise "işçi ve emekçilerin acil sorunlarına çözüm getirecek, faşist tırmanışı önleyecek, demokrasinin sınırlarını genişletecek" bir yönetimi kastetmektedir; yani cephenin önüne bu hedefleri koymaktadır. Türkler'in demecindeki belirsizlik bizzat bu çağrıya sahip çıkan kesimlerde farklı biçimde değerlendirildi, söz yerindeyse, karışıklığa yol açtı. Örneğin Politika gazetesinde çıkan yazısında Adil Özkol, açıkça, bundan bir CHP iktidarının, ya da CHP'nin ortak olacağı bir iktidarın anlaşılması gerektiğini belirtti. Ama bazıları UDC'nin hedefini ileri demokratik bir düzen olarak nitelediler:

"... Bu cephenin siyasal hedefi, ileri demokratik bir düzendir. İleri demokratik düzen denince aklımıza, tekelleri siyasi ve iktisadi egemenliklerinin kırılması gelmelidir." (Fikret Kılınç, 18 Ağustos 1977 tarihli Politika).

"UDC, örgütsel bağımsızlıklarını ve ideolojik farklılıklarını koruyan örgütsel güçlerin ortak bir platformda anlaşıp güç ve eylem birliği yapmasıdır. Neye karşı? Faşizm, gericilik ve emperyalizme karşı. Ne için? Demokrasi, ilerleme ve ulusal bağımsızlık için.." (Nedim Akat, 13 Ağustos 1977 tarihli Politika).

"Böyle olunca, besbelli ki, UDC'nin görevi salt faşizmin geriletilmesi ya da somutta 2. Cephe Hükümetinin iş başından uzaklaştırılması işlevleriyle sınırlandırılmaz."

"İleri demokratik düzen, her şeyden önce, her türden toplumsal ekonomik biçimlenme türünde olduğu gibi, sınıfsal içeriği olan bir siyasal iktidar sorunudur. Türkiye'de sosyalizmi kurmak için zorunlu bir geçiş aşaması olan "ileri demokratik düzen"de siyasal iktidar, işçi sınıfı partisinin öncülüğünde tüm emekçi sınıf ve tabakalar çıkarına ele geçirilmiş olacaktır. Bu nedenle de "İleri Demokratik Düzen"de siyasal iktidarın toplumsal tabanı UDC'nin toplumsal tabanını oluşturan sınıf ve tabakalardan oluşacaktır." (Özlem Özgür, 15 Ağustos 1977 tarihli Politika).

Çoğaltmaya gerek görmediğimiz bu örneklerden anlaşılacağı üzere UDC tezine sahip çıkan kişiler

UDC'nin hedefleri konusunda aynı biçimde düşünmemektedirler ve bunlardan biri de DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'dir. Nitekim Türkler, sözkonusu açıklamasında şöyle diyordu:

"İlerici demokratik bir iktidarın oluşması ise, ancak işçi sınıfımızın kendi siyasal temsilcileriyle böylesi bir iktidarda yer almasını önleyen koşulların değiştirilmesiyle olacaktır".

Görüldüğü gibi Türkler, hiç de UDC çağrısıyla bir ileri demokratik düzen hedefi göstermiyor. Aksine, bunu daha sonraya, "koşulların değişmesine" bırakıyor ve demokratik güçler birleşip onu iktidardan uzaklaştıracaklar, onun yerine gelen "siyasal yönetim" işçilerin acil sorunlarını çözecek, faşist tırmanmayı önleyecek, demokrasinin sınırlarını genişletecek ve bu arada demokrasinin genişleyen sınırlarından yararlanıp ortaya çıkacak "işçi sınıfımızın kendi siyasal temsilcileri" böylesi bir iktidarda yer alırlarsa, yani bir sonraki aşamada, bu da ileri demokratik bir iktidarın oluşması olacaktır...

Açıktır ki, Türkler, UDC çağrısında ne iktidarın sınıfsal karakterinde bir değişmeyi, ne tekellerin politik ve ekonomik gücünün kırılmasını, ne emperyalizmin ülkeden kovulmasını ne de özel adıyla "ileri demokratik bir düzen"i düşünmektedir. Türkler'in demeci Adil Özkol'un değerlendirmesine yakındır... Nitekim Türkler UDC çağrısının son bölümünde, cephe içinde düşündüğü başlıca "güç"lere, CHP ile TÜRK-İŞ'e çağrı yapmaktadır. Türkler'in, somutta, UDC içinde başlıca CHP ile ittifaka önem verdiği kuşku yoktur. Zaten, bu çağrıyı çok daha derinleştirip ileri demokratik bir düzene vardırırlar da, ittifaklar konusunda Türkler'den farklı düşünmüyorlar. Nitekim sözkonusu çağrıdan sonra bir UDC kampanyası açan Politika gazetesi sürekli olarak CHP'ye çağrı yaptı, onu etkilemeye çalıştı. Çünkü bu görüşe göre CHP ulusal burjuvazinin partisidir, ulusal demokratik cephe içinde ulusal burjuvazi varılmadan böyle bir cephe güdük kalacak ya da kurulamayacaktır...

DİSK'in, işçi sınıfının sendikal birliği yolunda ve en azından faşizme, emperyalizme karşı sendikaların güçbirliğini sağlama yönünde çaba göstermesini doğal ve olumlu buluruz. TÜRK-İŞ'in başındakiler ne kadar sarı, sermaye işbirlikçisi ve emperyalizmin adamı olurlarsa olsunlar, bu çağrıların yararlı olacağına, en azından TÜRK-İŞ'in tabanında yankılar yapacağına kuşku yoktur. Yine sosyalistler ve demokratlar faşizm ve emperyalizme karşı demokratik güçbirliği, hatta cephe için CHP'ye de çağrı yapmalıdırlar. Bu çağrıların, bu yöndeki kararlı mücadelenin de, CHP yönetiminin tavrını değiştirmese bile, CHP'nin yığınsal tabanında etkili olacağına kuşku yoktur. Ama, sosyalistler ve demokratlar, aynı zamanda CHP'nin ne olduğunu da unutmamalıdırlar. Bir burjuva partisi olan CHP'nin anti-emperyalist herhangi bir tavrı yoktur ve ileri yönde büyük değişmelere uğramadıkça kendisinden böyle bir tavır beklenemez de. CHP'nin aynı zamanda, ara sıra ağzından anti-teknelci sloganlar çıksa bile, teknelciliğe karşı net bir tavrı olmadığı da açıktır. CHP salt emekçilerin gönlü hoş olsun diye bazen kendisine böyle bir hava veriyor; ama onun bir eli de teknelcilere uzanıyor. İktidar olmak için her an onların onayına başvuruyor, güvenlerini kazanmaya çalışıyor. İktidara geldiği zaman ise, bazı seçim söylevlerindeki emekçilere hoş gelen, teknelcileri ise rahat-

EN SAKATTIR?

sız eden sözleri çabucak unutacağına kuşku olamaz. CHP'den anti-emperyalist ve anti-tekelci bir politika bekleyenler ve onu "ulusal burjuvazinin partisi" olarak UDC'nin köşe başına yerleştirenler kesinlikle yanılıyorlar. Onun için de CHP yönetimi bu çağrılara tınmıyor bile. Kimilerinin "ileri demokratik düzen"de CHP'ye yakıştırdıkları anti-emperyalistlik, anti-tekelcilik rolleri ile CHP'nin sınıfsal yapısının, politik ve ideolojik tutumunun bir ilişkisi yoktur. Kimse kendi kendisini aldatmasın.

Gerçi Kemal Türkler, daha sonra yaptığı bazı konuşmalarda UDC'nin amacını "MC'nin yerine geçecek ilerici, demokratik bir iktidar" olarak niteledi; böylece de bir bakıma, "ileri demokratik düzen" tezinin benimsendiği havası verildi. Ama DİSK Genel Başkanıyla UDC tezini savunan diğerleri, hedefler konusunda farklı şeyler söylediler de hatalarda birleşiyorlar: Ulusal burjuvazinin partisi olarak niteledikleri CHP'nin gücünü abartma; ona benimsemediği, sahip çıkmadığı roller yüklemeye ve sonuçta bir CHP iktidarını, ya da onunla bir koalisyonu "ilerici demokratik bir iktidar" sayma ve bu iktidara anti-tekelci, anti-emperyalist bir programı gerçekleştirme görevini yüklemeye; "sosyalizme açılan" bu aşamayı böylesine bir iktidarla başarıya çalışma...

Ancak TÜRK-İŞ yönetimi gibi, CHP de cephe çağrısına olumsuz cevap verdi. Başından beri ilerici güçlerin cephe birliğine karşı çıkan, hatta, faşist saldırıya CHP'ye de yöneldiği zaman bile bu tavrında en küçük bir değişiklik yapmayan CHP yönetimi, bu tavrını üstelik "ulusal çıkarlar" adına, "milli birlik ve bütünlük" adına savunmaktadır.

Neden Ulusal Demokratik Cephe?

UDC savunucuları, cephenin adının tartışma konusu yapılmasını bile "hurufilik" diye niteleyip daha baştan önlemeye çalışıyorlar. Oysa cephenin adı önemlidir ve o bir bakıma cephenin karakterini ortaya koyar.

Geçtiğimiz yıllarda YÖN Dergisinde, MDD hareketi olarak nitelenen çevrelerde, bir takım "millici" güçlerin nasıl gıdıkladıklarını, ulusal duyguların nasıl kabartılmak istendiğini pek iyi hatırlıyoruz. "Ulusal burjuvazi"nin keşfi yeni değildir elbet. Yine geçtiğimiz yıllarda bazıları "2. Kuvayı Milliye" hareketleri düzenlemeye kalkışırken, aynı uğurda başkaları da "yerli mallar haftası"ni canlandırmaya kadar işi vardırıdılar. Ancak bütün bu çocukluklar hep de "ulusal burjuvazi"nin dışında olup bitiyordu. Öyle anlaşılıyor ki şimdi başkaları burjuvaziyi "ulusal" yapmanın çaresini aramaktadırlar.

Bu tez üstüne çok şeyler söylenmiştir. Onun başlıca niteliği işçi sınıfına ve diğer emekçi halk kitlelerine karşı güvensizliktir. İşçi sınıfının, diğer emekçi halk yığınlarının gücüne güvenmeyenler, kitleler devrimci mücadele yolunda sabırla örgütlemek ve eğitmek görevini yerine getirmeyenler, anti-emperyalist ve anti-tekelci bir ulusal burjuvazi aramaya koyuluyor, onu bir takım üstün, ilerici niteliklere büründürüyor ve onun gücüne sığınmaya çalışıyorlar. Akıllarında kalan hep Kurtuluş Savaşı'na öncülük etmiş burjuvazi ve onun asker-sivil aydınlarıdır. Oysa dönem değişmiştir. Burjuvazi palazlanmış, ilk yıllardaki bir ölçüde yurtsever ve anti-feodal niteliklerini yitirmiştir. Ve çıkarları öyle gerektirdiği için bir zamanlar "yurt-

sever" olan burjuvazi, şimdi de çıkarları gerektirdiği için emperyalizmle güçlü bağlar kurmuştur.

Kuşkusuz günümüzde, tekelci sermayenin gücünün arttığı bir dönemde, tekelcilerle burjuvazinin diğer kesimleri arasında çelişkiler vardır; ama bu çelişkiler asla, burjuvazinin bu kesimlerini işçi sınıfıyla demokratik bir cepheye, toplumu sosyalizmin eşliğine verecek bir iktidar hedefini benimsemeye yöneltecek cinsten değildir, olamaz.

"Halkımızın ezici çoğunluğunun oluşturduğu kampta, işçi sınıfı, köylüler, orta katmanlar, çıkarları emperyalizmle, işbirlikçi burjuvaziyle, aşırı gerici, cumhuriyet ilkelerine açıktan saldıran çevrelerle karşı karşıya gelmiş olan ulusal burjuvazi dediğimiz kesim var. Bu kesim CHP ile politik alandadır. Onun memlekette, Mecliste oldukça oturaklı bir konumu vardır..."

"Bu aykırılık tek cephenin oluşturulmasına engel değildir. Nesnel koşullar ve gelişmeler CHP'yi baş düşmana karşı ortak savaşa itiyor. Ona bu yolda adım attırmak, ulusal burjuva kesiminin yalpalamalarını kırmak, ona saldırmakla olmaz." (TKP'nin Konferans Raporu'ndan).

Görüldüğü üzere UDC tezini programına koymuş olan TKP, CHP'yi ulusal burjuvazinin partisi sayıyor, onun baş düşmana karşı (emperyalizm ve işbirlikçileri) savaşa itildiğini söylüyor ve onunla cephe kurabileceğini savunuyor. CHP "oturaklı" olduğu, "mecliste en çok sayıya sahip bulunduğu" için de kaçırılmamalıdır... İyi ama CHP'nin hiç de böyle bir flörte niyetiyok. O zaman ne yapılacak? Öyle anlaşılıyor ki CHP bu işe zorlanıp duracak...

Oysa CHP hiç de baş düşmana karşı savaşa itilecek cinsten değil. CHP'nin ozan yürekli liderinin ulusal duygulardan, ulusal çıkarlardan anladığı ile emekçi kitlelerin anladığı ya da anlaması gerektiği ise son derece farklı. Onun Kıbrıs konusunda, Ege denizi sorununda tutumu açık: Son derece savaşçı ve şoven. İşçi sınıfının politikası bu şoven "ulusçuluk"la nasıl uzlaşacak? Ama hatırladığımız kadarıyla DİSK Genel Başkanı bu politikayla pek güzel uzlaşmış ve ayne TÜRK-İŞ liderleri gibi, Kıbrıs çıkartmasının ertesinde bir "ulusal" yardım kampanyası açmıştı...

CHP anti-emperyalist bir politika yürütmedi ve buna hiç de niyetli değil. Tersine Ecevit, Yunanistan'ın NATO'da açabileceği bir boşluğu Türkiye'nin doldurmağa hazır olduğunu bildirdi. O, AET emperyalizmiyle bağları güçlendirmekten yana. Tecrübeli bir emniyet müdürü olan bugünkü CHP sekreteri ve diğer parti kurmayları hiç de öylesine yaramazlıklar yapmaya niyetli görünmüyorlar. Onların tekelci burjuva kesimleriyle ve toprak ağalarıyla ilişkileri de fena sayılmaz. Örneğin, "baş düşmana karşı savaşa itildikleri" söylenen, kendilerinden ileri demokrasi yolunda, "ulusal burjuvazi"nin temsilcileri olarak önemli roller beklenen bu kurmaylar, kendi parti örgütlerini birçok yerde ilerici, demokrat unsurlardan temizleyip ağalara, 141-142 taraftarlarına teslim ediyorlar.

CHP Genel Başkanı, "halklara özgürlük" diyenleri ihanetle suçluyor. İşçi sınıfı böyle bir anlayışla nasıl cephe kuracak ve "ileri demokratik düzen"i gerçekleştirecek?

Görüldüğü ki UDC tezinin temeli çürüktür. Bu tez, başlıca yanlış bir CHP tanımına, yanlış bir ittifak

anlayışına dayandırılmıştır. Ama diğer yandan bu tezin içinde işçi sınıfının asıl müttefikleri gözardı edilmiştir. Örneğin Türkiye'de sayısı 10 milyonu aşan Kürt halkı ulusal ve feodal boyunduruk altında. Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesi, bugün işçi sınıfının mücadelesinin yanısıra önemli bir güç oluşturuyor. Gerek büyük burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin iktidarı, gerek onların arkasındaki emperyalist güçler, bu halkın devrimci mücadelesinden son derece ürkmektedirler. Ülkemizde emperyalizme, burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarına karşı mücadelede her iki halkın devrimci ve demokratik güçlerinin birliğini sağlamak, işçi sınıfının mücadelesi açısından hayati bir önem taşır. Ama görülüyor ki UDC taraftarlarının böyle bir sorunu yok. Onlar cephe konusunda heyecanlı çağrılar yayınlarken bu halkın farkında bile değiller.

Ama bu farkında olmayış nedensiz değil. Onlar, "ulusal burjuvazi" diye nitelediklerine, gerçekte var olmayan misyonlar yükledikleri için, bu burjuvazinin ulusal duygularını gıdıklayıp onunla birlikte devrim yapmaya (!) kalkıştıkları için Kürt ulusal demokratik hareketini es geçmek zorundalar. Çünkü CHP'nin "ulusallığı" ile Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini telif etmek mümkün değil.

UDC tezi, CHP'nin daha çok anti-faşist mücadele yönünden önem taşıyan sınırlı demokrat tavrını abartarak bundan yanlış bir devrimci ittifak anlayışına varıyor. Diğer yandan Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesini - bu en önemli ittifak unsurunu - gözmezlikten gelerek cephe sorununu sakatlıyor.

Leninizm, hakim ulusların işçileriyle ezilen halkların birliğini önerir. UDC tezi bu ilkeye sırtını dönmüştür. UDC tezi taraftarları, Türkiye işçi sınıfını burjuvaziyle bir "ulusal cephe" kurmaya sürüklemekte ve yüzyıllardır ağır bir boyunduruk altında tutulan Kürt halkını da bu cepheyi desteklemeye çağırıyorlar. Bu, olmayacak duaya amin demektir. Ne işçi sınıfının "ulusal" diye sunulan burjuvaziyle böyle bir ittifakı sağlanabilir, ne de böylesine bir cepheyi destekleyecek bir Kürt devrimci ve demokratik bulunabilir. Bu politika işçi sınıfını, daha önce "Kadrocu"ların ve benzerlerinin yaptığı gibi bir kez daha burjuvazinin kuyruğuna takma çabasından başka bir şey değildir. Bu tür ulusallık çağrılarının modası artık geçmiştir.

Türkiye'de gerçekten anti-emperyalist ve demokratik olan güçler bellidir. Cephe de bu güçlere dayanacaktır. Ülkemizde emperyalizme, onun müttefikleri büyük burjuvazi ve büyük toprak sahipleri iktidarına karşı demokratik bir cephe oluşturulması güncel bir görevdir ve her devrimci ve demokratik diyene bu yolda görev düşer. Ancak bu, UDC tezi taraftarlarının düşündüğü biçimde gerçekleştirilemez.

Cephe programı açıklığa kavuşturulmalı ve cepheye katılacak güçler, örgütler ortak hedefler üstünde anlaşmalıdırlar. Biz, geçen sayımızda böyle bir cephenin hedefinin ve asgari programının ne olması gerektiğini belirtmiştik. Anti-emperyalist ve anti-faşist mücadeleyi yürüten asıl güçleri, örgütleri bir yana itip cephe oluşturulamaz. Cephe sorunu böyle clup bittilere getirilemez. Böylesi ancak devrimci gücüne ve sağlıklı bir demokratik cephenin oluşturulmasına zarar vermiş olurlar.

"KES LI HALÊ ME PIRS NAKE"

Nêziki saleki ye ku li Muradiyê û havirdorê wê, erdhêjanê, qasi deh hezar bira û xuşkên me mîrîn, û bî deh hezaran mîrov bê mal, bê kinc, bê xarîn man, pêrişan bûn. Hinên wan li gundê û bajaren nêzik sutar bûn; hinên wan, barkirîn çûn welatên dîr-wek Anqarê, İstembolê, İzmirê û hwd...

Ne destpêkê da, ne ji rojên dawî wan ji hukûmetê arîkariyek ne dit. Lê piştî erdhêjanê, hum ji hundur welat, hum ji ji welaten der gelek pere, kinc, xwarîn, kon û tiştên din hat şandin. Ewana ger bigihîştana dest wan, bî tîrî wan dîkîr. Bî vê arîkariye ew birçî û tazi ne dîman, malên wan bî nuh ve dahat çekîrîn û ew pêrişan ne dîman. Nîzanîm, ewqas arîkari bî ku ve çû? Dî kijan deştê da, behrê da, herîhezazê da wînda bû?

Piştî erdhêjanê radyo û televizyonê, rojnameyên sermiyandaran dengê xwa bilînd kirin. "Serokên mezin" ji gotar dane du gotar. Gotin ku hemû tiştên ku tîrî şandin digihîje ciyê erdhêjanê û deste gel. Gotin hukûmet arîkariyek mezin dîke. Birînen wan bî zûh ve bê xwaşkirin.. Xaniyên wan dê zûh ve bê çekîrîn û hin ku zivîstana nuh ne hatiye, bê teslimkirin.. Gotin, Wan û dorê wê bibe welatek nuh û modern.. "Serokên mezin" pîrsen usa xweş gotin ku, ew gundi û bajariyen me yen mayî, hundîk nema bibên: "çî dibû, li ciyê me ji erdhêjan bibûya û em ji xilas bîwana"...

Lê ew gotinên xweş hemû vîr bûn. Hin dî berê da dîhate zanîn ku, ev qezîyana tu car nayîne çîh. Dema hemû erdhêjanan tîrî gotin û piştîre ji bir dîbin...

Ev e, nêziki saleki bû. Yê ku çûn gundê û bajaren nêzik, an dîr hemû vejeriyan. Ev e, meha çîriya pêşîn xilas bû. Sermayê destpêcîr, û berf bari. Xaniyên kû gere heta niha bihatana çekîrîn û tes-

limkirîn ka li kune? Feqîr û fiqare disa li der in, dî konanda ne, dî bîr sermayê û berfê da ne. Ew ê zivîstanê ji gelek zehmet bîkîşînin.

Hevaleki me li Muradiyê û gundên dorê geriya û bî gundiyanra qisekir. Li gundê Bêşî, gundiyeke bî navê Cihangîr, jî hevalê me ra usa got:

"Dî erdhêjanê da jî mala me sê hew çûn. Yê mîrîn, yek zaroyê min bû, yek jî xwişka min. Ê din kurê birê min bû. Jî meriyê me yê nêz jî pênc çûn. Bîne xani da eşyê me man. Ewê em karîbîn derxîn, me derxîst, ê din usa li bîni man. Panzdeh jî pezê me çû, sisê jî dewarê mezin..

Dî gundê me da mîrî sed û bist hew bû. Xaniyê me jî diwar li ser diwêr ne ma. Gîş xîl-xîrabe bûn. Hemû tiştên me dî bîr xwelî û kevîra da man."

ROJA WELAT: Piştî erdhêjanê arîkari zû gihîşte we? Hukûmetê jî we ra çîkîr?

CIHANGÎR: Wexta erdhêjan bî ewulî Lîci gihîşte me. Sê rojan em gîşt birçî man. Sê rojan şunda Lîciya me ra yardîm, nan anîn. Piştî Lîciya hînkî Ercîşî hatî. Jî pey wan ra jî hînkî dewrimcî (şoresgêr) hatî gund. Jî me ra hînek kînc anîn. Konê wan ê arîkariyê li Çaldîranê bu. Wan li wê dere arîkariya xelkê dîkîr û me bî çave xwe dîdî. Weki din yardîm jî me ra ne hatiye. Lê piştî wê, me puxe puxe, bî kisê xwe, me xwe ra erebe gîrt û em çûne Ercîşê. Kesek li me ne bu xwedî. Tev me arîkariya hukûmetê ne dî. Lê belê, dîgot hînkî yardîmî bîriye gundê din; me bî xwe ne dî..

ROJA WELAT: Li Ercîşê rewşa we çawa bu?

CIHANGÎR: Beriya ku em herî Ercîşê, me çû li wîr jî xwe ra xani kirêkir. Piştî wê, me çal û çapûte xwe li erebe barkîr û çûn Ercîşê. Çûyîna me ya Ercîşê jî bir perê me bûye. Hukûmetê yardîmî jî me ra

Çaldîran'ın Dîşo köyü.. Eylül 1977.. Görülen duvarları köylüler geçen ilk baharda hayvanları için yaptılar.

ne kirîye . Me li Ercîşê mehi 150 pangnot kirê dîda. Ew jî jî me ra gelek dahat. Jî ber ku wan rojan em belangaz bûn, perê me tune bûn.

ROJA WELAT: We pez û deware xwe çîkîr?

CIHANGÎR: Me dewar u pezê xwe bî peyati bir Ercîşê. Li wê bo peza me tewle (axur) kirê kir. Me gîha jî li eraba barkîr û bir Ercîşê. Bona wê gelek mesrefê me bû. Pez û dewarê me, pîrê wan, li bîna xaniyê man, ê mayî me hîlda Ercîşê. Li Ercîşê gelek pezê me mîrîn. Ku pez li sermayê ma bu, serma gîrtî û gelekî wî telef bûn. Ê mayî, gava em bîharê vejeriyan, me bî xwe ra anî. Ew jî me gîşt fîrot, heqê erebê û mesrefa hatîne da. Welhasil pezê me jî deştê me derket. Niha jî em şaş bûne mane, nîzanîm çer bîkîn.

Em jî Ercîşê meha nîsanê da hatî. Wexta em hatî gund reşî ketîbî erde, lê disa jî berf pîr bû. Me jî bo pezê xwe tewla çekîr. Hetanî me tewla sazîr, pezê me jî sermaye nexweş ketî, gelekê wê jî telef bûn. Me jî bo xwe jî çadîra danî. Em li bîne çadîra dîman. Mîn bî xwe, çadîrek jî Qerekilîsê (gundê Ercîşê) kirî.

ROJA WELAT: Bîra Cihangîr, em dîbînin ku hîn hin dî çadîre da ne. Zivîstan jî nêzik e.. We bo zivîstanê tedarîk dîtiye? Gere hukûmetê

xaniyên we heta niha çekîrana û jî we ra teslim kirîna?

CIHANGÎR: Em dî çadîre da ne, xaniyê me tîne ne. Zar û zêçên me gîşt li bîne çadîran in. Em jî şaş bûne. Zivîstanê vîra jî gelek çetîne . Yê halê me bîpîrse, tune.. Şewata me tune. Aşê me gîşt xîraw bûne. Jî bo ku aşê me tunî, genîmê me jî usa sekinîne. Ci tune ku em danê xwe bîherî. Bî vî awayî, em ê birçî jî bîminî. Ê kes jî halê me pîrs nake.

Xaniyê me isal çê nabî. Ez usa bawer im. Wexta sar û sermayê jî nêzik e. Jî vîr bist ro şunda ew ê berf bîkeve. Ku berf ket, êdî bîrîket ça nabe, beton hîşk nabe. Jî bo wê, ez bî xwe bawer nînim ku xani isal xîlas bîbî. Usa xuyaye ku em ê vî zivîstanê jî bî belangazî derbazî. Em ê isal zivîstanê bîcemîdî, jî sermayê qîr bîbî. Niha jî, şevan em jî sermayê nexweş dîkevin, hetanî serê sîbê li nav lîhêfê dîrcîfî.

ROJA WELAT: Bîra Cihangîr, gotînek te yê din jî me ra, an xwendevanên me ra heye?

CIHANGÎR: Em jî devrimcîya gelek dîlxweş in. Ew jî ne bîr, kes li halê me pîrs nake. Em belangaz in. Zîman nîzanîm. Heqê me dîxwî. Gere dostê me jî me ra xwedî derkevî. Heqê me pîrskî. Ev halê me dê çî bibe, em jî nîzanîm...

Depremde bile Kürt halkı yardım yerine dipçik gördü.

BİRAYI İÇENLER VE ÜRETEENLER

Her gün televizyonda reklamı yapılan Efes Pilsen birasının, tadını olmasa bile adını hemen herkes biliyor. Bîra patronları reklam harcamaları için milyonlar harcıyorlar. Ya birayı üretenler, onların durum ne? Bir işçiden gelen aşağıdaki mektup, onların durumunu, kısaca göz önüne seriyor:

"Biz, Ceyhan yolu üzerinde bîra üreten Efes Pilsen'in ek inşaatında çalışıyoruz. Ben 3-4 yazdır ki burada çalışıyorum. Arkadaşların birçoğu da benim gibi Doğu'dan. Memleketimizde çalış-

mak yer yok. Geçimde alabildiğine zorlaştı.

Yüz lira ücret veriyorlar. Yetmiyor. Bir üzümün kilosu 15 lira. Yarım kilo üzüm ve bir ekmek 10 lirayı buluyor. Geceleri burada uzanıp yatıyoruz. Bir tahta bulabilirsek altımıza alırsak, yoksa toprak üzerinde uzanıp yatıyoruz.

Sigortamız yok. Arkadaşların çoğu da sigortanın ne olduğunu bile bilmiyor. Fabrikada çalışan arkadaşlar bize ondan bahsediyorlar.."

Bîra üretenlerin durumu da işte böyle..

YÊ WE CAN E
YÊ ME
BALCAN E?

Gava polêzan berpîrsiyarê ROJA WELAT girtin û birin humber mîdeymomi, wi bî hêrs, ji Sîddîq pîrsî: "Ev kirina we çiyê? Hûn dixwazin çî bîkin, wefet heta kuderê bîbin?..."
Hela hela, me çî kir ku, mîdeymomi efendi?. Me rojnamek derxist û tê da tevî Tırki bî Kurdi jî çend tîşt nîvisin. Ma kirina han bî "welat" çî dîke?
Gava ku gelê me li eniya Erzurumê - Qersê, li Entebê û humber Yunan şer dîkir baş bû, nuha ne baş e? Çîma zîmanê we hunguv e, yê me jar e?
Qezîke Tırkan heye: Yê we can e, yê me balcan e?

Polisler, ROJA WELAT'ın sorumlu müdürünü alıp savcının karşısına çıkarınca, savcı, öfkeyle Sîddîk'tan sordu:

"Nedir bu yaptığımız? Ne yapmak istiyorsunuz, ülkeyi nereye kadar götüreceksiniz?..."

Allah allah, ne yaptık dersiniz savcı efendi? Bir gazete çıkardık ve onda Türkçenin yanısıra bazı Kürtçe yazılar da yazdır. "Ülke"ye ne yapar ki bu?

Halkımız Erzurum-Kars cephesinde, Antep'te, Yunanlılara karşı savaşırken iyiydi de, şimdi mi kötü oldu?

Neden, sizin diliniz bal da bizimki zehir mi?

Türkçe bir söz var: "Sizinki can da bizimki pathcan mı?"

SİZİNKİ CAN
DA BİZİMKİ
PATLICAN MI?

We ji pîr kesan bîhistiye: "Kurdi ne zîmanek e," dibên, "ew ji tevîhevuna Tırki, Farsi, û Erebi pêk-hatiye..."

Ne tenê cahil û cuhela, lê ewê ku xwe li zanetiye datinin, dirokan dîvîsinin, dî nav wan da ji pîr kes hene ku, bî girani tîştên usa dibêjin.

Hin ji hene, dibên "Kurdi Tırkiya çiyê ye..."

Ev gotin li pîr ciyan belav bûye, gelek kes baweriya xwe bî wê tinin...

Ger usa ye, ev zordestiya han çiyê li ser "tırkiya çiyê"? Madem ku ew ji Tırkiye, çîma polêz û mîdeymomi efendi ewqas jî wê xû dîkin, pê wê dîkevî? Çîma dewlet bî hemû hêzên xwe dîxibite ku yê deştê pêsta bibe û ye çiyê bifetisîne?

Çîma, Tırkiya deştê delaliya malê ye û yê çiyê siwiyê jina bi ye?

TIRKIYA
DEŞTÊ Û
YA ÇİYÊ

Çok kişiden duymuşsunuzdur: "Kürtçe bir dil değildir" derler, "O, Türkçe, Farsça ve Arapça'nın karışımından meydana gelmiştir..."

Yalnız bir takım zir cahiller değil, bilgin geçinler, tarih yazarlar içinde de çok kişi var ki böyle zıvaları söylemekten geri kalmıyorlar.

Bazıları da Kürtçeye "Dağ Türkçesi" diyorlar..

Bu söz birçok yerde yaygındır ve ona inanan çok kişi var.

Eğer öyleyse, "Dağ Türkçesi" üstündeki bu başkılar neden? O da Türkçe ise, neden polis ve savcı efendiler o denli ondan rahatsız oluyorlar ve peşine düşüyorlar? Neden devlet tüm güçleriyle Ova Türkçe' sini geliştirmek için çaba gösteriyor da Dağ Türkçesi' ni boğmaya çalışıyor?

Yoksa biri evin kıymetlisi de öteki dul karının öksüzü mü?

OVA TÜRKÇESİ
İLE DAĞ
TÜRKÇESİ

Kimi zaman kendi kendime düşünürüm, neden bazıları uşaklıktan bu kadar hoşlanırlar derim.

Uşaklar da alt sınıf ve tabakalardan, ezilenlerin arasından gelmektedirler; onlar da işçiler, çobanlar, yarıcılar gibi yoksuldurlar. Ama neden bir beyin, ağanın, zenginin hizmetine girince neden anında durumlarını unuturlar ve zavallılara, ezilenlere, zayıflara zulmederler?

Evet, beylerin, zenginlerin, zorbalının uşakları, onlar ki efendileri için yoksullara, zayıflara zulmederler, köpek gibidirler.

Siz hiç köpeklerin yaşamını yakından izlediniz mi? Köpekler, daha minicik bir fino iken ürümeye alışırlar. Efendileri onların ürüyüşünden hoşlanır ve onları okşar. Onlar, kapı önlerinde gelip geçen yolculara saldırır, yabancıların üstüne atılır, sürünün yanında, bu yana o yana koşup durur ve böyle büyürler. Havlamak onların yaşamında büyük bir yer tutar. Havlamaktan büyük haz alırlar; gözleri parlar, bedenleri titreşir, kuyrukları sallanır ve kudurlurlar...

Bilirler ki işleri budur: Ürümek, efendilerinin düşmanlarını ısırmak, onun evini, davasını korumak ve ondan aferin almak.. Efendileri haklı mı, haksız mı bu onları ilgilendirmez. Zaman olur ki sahipleri onlara öfkelenir, onları döver. O zaman kuyruklarını bacaklarının arasına kıstırır, kulaklarını düşürür ve inildiyerek onun ayaklarının önüne yere yapışırlar. Böylesi köpekler efendilerinden dayak yemekten hoşlanırlar..

Bir zamanlar bir handa bir oda kiraladım. Ora-

ZENGİNLER
VE
KÖPEKLERDEWLEMEND
Û
KÛÇIKAN

Car-caran xwe û xwe dîfîkîrîm, dibêm, çîma hin kes ji xulamtiyê evgas hez dîkin?

Xulam ji çin û tebeqeyên jêr û belangaz in; ew ji mina karkeran, şivanan, colegan xîzan in. Lê gava ku ew dîkevî xîzmeta begeki, axaki, dewlemendeki, çîma rewşa xwe nîk da bir dîkin û zulm û tedayê li reben û belengazan, jaran dîkin?

Lê belê, xulamên began, dewlemendan, zordestan, ewên ku bona wan li rebenan, jaran zulmê dîkin min kûçikan in.

We caran li rewşa kûçikan hûr nîheriye? Kûçîk, hin ku bociyek piçûk in, hini reyîne dibînin. Xwediyê wan ji reyîna wan hez dîke û piştî wan mîst dîde. Ew li ber deriyên erîşî ser rêwîyan dîkin, xwe davêjîne biyanîyan, li ber pêz vi alî, wi alî dibezîm û usa gir dibînin. Reyîn dî jina wan da çiyek mezîn digire. Gava ew dîrên tamek mezîn je dîstin; çavê wan dibirûqe, laşê wan dilerize, boça wan badibe û har dibînin...

Ew dîzanî ku şofê wan ev e: Bîrên, pê dijîmînen mirzayê xwe bigirin, malê wi, dewarê wi bîparêzîn û ji wi eferîm bîstinî. Xwediyê wan heq e, an neheq e, dî guhê wan da ni ne. Waxt dibe ku xwedî li wan hêrs dîkeve, li wan dîde; wê gavê boça xwe dîxîne nav lingê xwe, guhê xwe dîxînin jêr, bî kûzê -kûzî li ber lingê wi bî erdê dîqemîtin. Kûçîkên han ji tîdana xwediyên xwe hez dîkin...

Waxteki min li xaneki da odek kîre kiribû, Li wr gelek odeyên dîni ji hebûn ku tê da mîrovên azew dîskîyan. Li wr şofêrê jî hebû. Car-caran ku ji ber oda wi derbaz dibûm, min li wr jînek jî didit. Ew dostê şofêr bû. Şevên ku şofêr reqî vedîxwar, wê jî li ber dêrî, li ser ocaxek piçûk goşt dîqewrand.

Şevêki li qatê me şematek bû. Jînekê qîre-qîrê çîke-çîk bû. Dîgot: "İmdat, min xîlaskîn!..."

Min serê xwe jî dêrî dîrêjîkî û nîherîm ku deng ji alî şofêrê. Çî derewan bîkîm, ez jî çiyê xwe ne livîyam û tu mîsilmanek dîni ji ne çû hawara jînekê..

Çend rojan şunda disa jînek li ber dêrî bû û jê ra xwarî çêdîkîr. Wê rojê şunda jî pevçûna wan û qîrîna jînekê kê mî ne bû. Rojeki min xwe ne girt û jî şofêr pîrsî:

"Heyran, tu ewqas li wê jînekê didî, ew disa ji lingê xwe ji malê te nabire. Sebeba wê çiyê?"

Şofêr kenî û usa got:

"Belê, ez pak li wê didim, lê rînd jî dîkîna!..."

Gava ez kîrînen xulamî dîbînim, rewşa kûçikan û ya wê jînekê tê bîra min. Rast e, pîr kes hene ku hîni tîdanê û kûçîkiyê bîne û jê tamê digîrin...

Qezîyek tırkan heye: "Hînbûyî jî harbûyî bêtir e."

Li dora xwe bînerîm: çîqas jî pîr kûçîk hene. Kûçîkên gewr, yê reşîk, yê beşîk. Sermiyandar wan xwedî dîkin û berdîdîne me.

da birçok başka odalar da vardı ve bunlarda bekâr adamlar kalıyordu. Odalardan birinde bir şoför oturuyordu. Bazan kapısının önünden geçtiğimde orda bir kadın da görüyordum. O, şoförün dostuydu. Şoförün rakı içtiği akşamlar, o da kapının önünde, küçük bir ocağın üstünde et kavuruyordu.

Bir gün bizim katta bir şamata koptu. Bir kadın çığlık çığlığa bağırıyor, "ımdat,beni kurtarm!" diyordu.

Başımı kapının aralığında uzattım ve sesin şoförün ordan geldiğini anladım. Ne yalan söylemeli, yerimden kılmıdamadım ve hiç bir müslüman da kadının yardımına koşmadı.

Birkaç gün sonra yine kadın kapının önünde idi ve yemek yapıyordu. O günden sonra da onların kavgaları ve kadının çığlıkları eksilmedi. Bir gün kendimi tutamayıp şoförden sordum:

"Gözüm, sen bu kadını bu kadar dövüyorsun, o yine de ayağını burdan kesmiyor. Bunun sebebi ne?"

Adam güldü ve şöyle dedi:

"Evet, ben onu iyi döverim, ama iyi de .... rim!"

İşte, uşakların yaptıklarını gördüğüm zamanlar köpeklerin ve o kadının halini hatırlarım. Evet, bazıları var ki köpeklige alışmışlar ve ondan tat alırlar..

Türkçe bir söz var: "Alışmış kudurmuştan beterdir."

Çevrenize bakın: Ne de çok köpek var. Boz köpekler, kara köpekler, benekliler... Burjuvalar onları besliyor ve üstümüze saldırtıyorlar.

Kürt ve Türk kardeşçe ve demokrat bir

Gazetemizin sahibi Mustafa Aydın ve Sorumlu Müdürü Sıddık Bozarlan, 13 Ekim günü Ankara Toplu Basın Mahkemesinde yargılandılar. Her ikisi de duruşmaya kelepçeli olarak getirildiler. Tutuklandıktan sonra saçları traş edilmişti. Duruşmayı izlemeye kalabalık bir dinleyici topluluğu gelmişti. Duruşma yasal olarak açık olmasına rağmen, kapıyı tutan jandarmalar, dinleyicileri uzun süre içeri sokmadılar. Ancak avukatların müdahalesi üzerine az sayıda dinleyici küçük salona girebildi.

Duruşmada, sanık avukatları olarak Ankara Barosu avukatlarından Kemal Burkay ve Ziya Acar bulundular.

İddianamenin okunmasından sonra Mustafa Aydın ve Sıddık Bozarlan, iddianameye karşı ortaklaşa hazırladıkları beş sayfalık savunmayı sözlü ve yazılı olarak mahkemeye sundular. Daha sonra söz alan avukatlar ise, tutuklama için yasal bir neden bulunmadığını, insanların düşüncelerinden dolayı yargılanmalarının çağımızın hukuk anlayışına aykırı düşüğünü, fikir suçunun hiç bir Avrupa ülkesinde kalmadığını, Türkiye'de de yakın bir gelecekte düşüncenin suç olmaktan çıkacağını belirttiler. Avukatlar ayrıca, Basın Kanununun sorumluluğu belirlediğini, gazete sahibinin yazılardan sorumlu tutulamayacağını, Mustafa Aydın'ın tutuklanmasının yasalara aykırı olduğunu söylediler.

Duruşma sonunda Mustafa Aydın tahliye edildi. Yargılama 11 Kasım'a bırakıldı.

Aydın ve Bozarlan'ın mahkemeye sundukları savunmayı aşağıda aynen yayınlıyoruz.

TOPLU BASIN ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE ANKARA

Özü: Ankara Cumhuriyet Savcılığının 29.9.1977 tarih ve basın hz. 1977/1295, basın es.1977/530 sayılı iddianamesine karşı cevabımızdır.

İddianamede, çıkarmakta olduğumuz ROJA WELAT adlı gazetenin 15 Eylül 1977 tarihli sayısında yayınlanan yazılarla Türk Ceza Kanununun 142/3 ve 312. maddelerini ihlal ettiğimiz iddia edilmektedir.

İddianamede bazı yazıların adı verilmekte, ancak bunların neden söz konusu yasa maddelerini ihlal ettiği açıklanmamaktadır. Biz savcının sıraladığı bu suçlamalar üzerinde kısaca durmak istiyoruz.

Sayın savcıya göre bu yazılarda, Türkiye'de Türk halkından başka Kürt halkının varlığını ileri sürmek, Türkiye'nin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkelerine aykırı düşüyor. Bu konu üzerinde biraz durmak isteriz. Çünkü öyle anlaşılıyor ki, bu davanın açılışının asıl nedeni Türkiye'de Kürt halkının varlığından söz etmek ve Kürtçe ile de yayın yapan bir gazete çıkarmaktır. Türkiye'de ne zaman Kürtçe yayın yapmaya çalışan bir yayın organı çıkmışsa, başına bizim gazetemizin başına gelenler aynen gelmiştir.

Türkiye'de Türk halkından başka Kürt halkının da bulunması bizim iddiamız olarak düşünülmemeli. Çünkü Türkiye'de böyle bir halk vardır ve sayısal olarak 10 milyonu aşmaktadır. Kürt halkının varlığı bir gerçekliktir; böyle bir halkın varlığını tartışmak bile abes olur. Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu illerini oluşturan 20 ilin nüfusunun ezici çoğunluğunu, % 80' ini, ana dili Kürtçe olan Kürt halkı oluşturmaktadır. Bu sosyal gerçek kuşkusuz sayın savcı da dahil Türkiye'de yaşayan herkes tarafından bilinmektedir. Dünya kamuoyu da gerçeğin böyle olduğunu bilir. Diğer yandan Türkiye'de yaşayan Kürt halkının yanı sıra, İran'ın batı bölgesinde, Kuzey Irak'ta da yine Kürt halkı yaşamaktadır. Ortadoğu'da bu halkın nüfusu 20 milyona ulaşmaktadır. Böyle bir halkın varlığını kâğıt üzerinde inkar etmeye kalkışmak gülünç olmaktan da öte birşeydir.

Öyleyse Sayın Savcı, böyle bir halkın varlığından söz ettiğimiz için niçin bizi suçlamaktadır? Örneğin biz Ağrı dağı'nın varlığından veya Van gölünden söz etsek bu da suç sayılabilir mi? Çünkü Kürt halkının varlığı da en az bu kadar gerçek bir olgudur.

Ama Türkiye'de bu tür iddianamele: düzenlemek ve insanları böyle şeylerle yargılamak yeni bir olay değildir. Dünyanın başka yerlerinde de böylesine garipliklere zaman zaman rastlanabiliyor. Örneğin Franko rejimi sırasında da İspanya'da Bask ve Katalon halklarının varlığı inkar edilmekteydi. Bu halkların dilleri de yasaklanmıştı. Şimdi basından öğreniyoruz ki, İspanya'da faşizmin çözüldüğünün ardından, İspanyol hükümeti Katalon halkına özerklik tanımaya razı oldu ve Bask için de böyle bir hazırlık içindedir. Çünkü gerçekleri inkar etmek birşeyi çözmeye yetmiyor. Baskı ve zulüm ebedi olamıyor.

Türkiye'de de uzun yıllardır ki Kürdistan terimi yasaklandı, Kürt halkının varlığı inkar edildi. Bu halka en küçük bir ulusal ve demokratik hak tanınmadı ve hakları için mücadele eden Kürt halkına ağır bir baskı ve zulüm reva görüldü. Kürt halkı kırımdan geçirildi, sürgün edildi; kendisine, kendi dilinde eğitim yapma, dilini ve kültürünü geliştirme olanağı tanınmadı ve Kürdistan, ekonomik ve sosyal bakımdan tam bir geriliğe itildi. Şimdi gazetemize karşı açılan bu dava da, bugüne kadar devam eden baskı zincirinin bir halkasını oluşturmaktadır.

Biz, Kürtçe ve Türkçe yayın yapan bir gazete çıkarmakla, salt Anayasal bir hakkımızı kullandık. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin bugünkü anayasası Kürt halkına eşit ve adil demokratik ve ulusal haklar tanımamakla birlikte, bir Kürtçe gazetenin çıkışına engel olacak hükümler de taşımıyor. Ama bizim bu çabamız daha önceki benzer başka olaylarda olduğu gibi, egemen çevrelerin tüylerini ürpertti. Daha bildirim için Valiliğe başvurduğumuzda, polis bizi "başımızı keseriz" diye tehdit etti ve böyle bir gazeteyi basacak matbaa bulamayacaksınız diyerek, onun basımını her yonteme başvurarak engelleyeceğini açıkça belirtti. Polis dilekçemizi bile almadı. Noter vasıtasıyla bildirim yapıldıktan sonra da Ankara Valiliği bize gönderdiği bir yazı ile Kürtçe yayın yapamayacağımızı, çünkü resmi dilin Türkçe olduğunu söyledi. Polis, gazetenin Ankara'da bir basımında basımını engelledi. Gazete çıkar çıkmaz, bulunabildiği her yerde, mahkeme kararı olmaksızın toplandı.

Görülüyor ki, böyle bir gazetenin çıkarması için idare, mevcut yasaları çiğnemekte, yani bizzat suç işlemekte hiç bir sakınca görmüyor. Ankara Valiliği ve genel olarak idare ve polis yasaları alt üst ediyor. Resmi dille basımı birbirine karıştırıyor. Basın özgürlüğünü çiğniyor.

Bizim, gazetede çıkan yazılarda "bölücü", "milli duyguları zayıflatıcı" propaganda yaptığımız söyleniyor. Oysa idare, daha bu yazıları görmeden bir hayli suçlar işledi. Bunlar hakkında herhangi bir dava açılmış mıdır, açılabilir mi? Şüphe yok ki hayır. Gerçekler gösteriyor ki biz, yasal haklarımızı bile kullanamazken, başkaları bize karşı suç işlemekte özgürdürler ve hem de bunu yasalar adına yapmaktadırlar.

Dosyamızda bulunan 5. Sulh Ceza hakimliğinin tutuklama müzakeresinde suç olarak "Kürtçe gazete çıkarmak" gösterilmiştir. Mahkemenin dikkatine sunarız: Yasalarda böyle bir suç var mıdır? Nerede yazılıdır bu? Bir yargıç, hem de bir gazetenin cezai sorumluluğu olmayan sahibini tutuklamak için böyle bir suç yaratabilir mi?

Gazetemiz daha piyasaya çıkmadan gördüğümüz onca baskı ve çıkar çıkmaz sahibinin, sorumlu müdürünün yıldırım hızıyla tutuklanması, bunun yanı sıra birçok yerde gazete okurlarının bile tutuklanması hangi olayda görülmüştür?

Bunca baskının bir tek nedeni vardır: Türkiye'de Kürtçe yayın yapmayı engellemek. Bu uğurda Anayasa bile çiğneniyor ve her şey mübah görülüyor.

Kürt halkı üzerinde bunca baskı neden? Artık bu tür baskılara dünyada az rastlanıyor. 20 milyonluk bir halk üzerinde yürütülen bu denli ağır baskı, inkar ve sindirme politikası 20. yüzyılın şu ikinci yarısında nasıl haklı gösterilebilir? Hangi ulusal ve uluslararası hukuka, hukuk mantığına, adalet duygusuna sığdırılabilir?

Bu baskı, Türkiye'nin de taraf olduğu, kabul ettiği uluslararası sözleşmelere aykırıdır. Kürt halkı ve Kürt kültürü üstündeki baskı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisine aykırı düşmektedir. Bu baskı Roma Antlaşmasına, Avrupa Konseyi ilkelerine, Helsinki Konferansı kararlarına aykırı düşmektedir. Çünkü Türkiye bu ilkelere uyacağına dair söz vermiştir, bu ilkelerin altını imzalamıştır ve böylece bu ilkeler iç hukuk bakımından bağlayıcı bir nitelik kazanmıştır.

Helsinki Konferansı'nın 7. maddesinde şöyle deniyor:

"İştirakçi devletler ırk, cins, dil ve din ayrımı yapmaksızın, insan haklarına, düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüğü başta olmak üzere temel özgürlüklere saygı duyarlar. Topraklarında ulusal azınlıklar bulunan iştirakçi devletler, bu azınlıklara dahi insanların kanun önünde eşitlik hakkını tanırlar; insan haklarından ve temel özgürlüklerinden gerçekten yararlanma imkanı verirler ve bu şekilde, azınlıkların yasal çıkarlarını korurlar."

Görülüyor ki, Kürt dili üzerindeki bu baskı, uluslararası ve bağlayıcı nitelikteki hukuka aykırı düşmektedir. Yasalar açısından suçlu olan biz değiliz, bize baskı yapanlardır.

"BİRLİK" SORUNU VE "ULUSAL DUYGULARIN ZAYIFLATILMASI"

Ülkemizde, Kürt halkının haklarından her söz edildiğinde, egemen çevreler hemen yaygarayı basmakta ve ülkenin birliğinin parçalanacağını, birliğin yıkılacağını iddia etmektedirler. Yine egemen sınıflar, Kürt halkının üstündeki baskıya karşı çıkanları ırkçılıkla suçlamaktadırlar. Gerçeklere bundan daha çok aykırı düşen bir iddia olamaz. Ne Kürt emekçi ve aydınları, ne de onlardan yana çıkan namuslu, haktanır Türk aydın ve emekçilerini kimse ırkçılık yapmakla

halkları toplumu birlikte kuracaklardır

suçlayamaz. Irkçılık yapmak, başka halklar üzerinde baskı yapmak ve bu baskıyı savunmaktır. Bugün Kürt halkı üzerinde böyle bir baskı vardır; Kürt dilinin ve kültürünün gelişmesi engellenmiştir. Bu halk eşitsiz bir durumdadır. İşte bu baskı ırkçı niteliktedir. Ama baskıdan kurtulmak, eşit haklar edinmek isteyen insanların ırkçılıkla suçlamak mümkün değildir.

İddianamede, Kürt halkının varlığından söz etmekle, bizim "ırk mülahazasıyla kamu haklarını ortadan kaldırmak istediğimiz" iddia edilmiştir. Bu iddianın gerçeklerle bir ilgisi yoktur. Biz kime tanınmış hakların kaldırılmasını istedik? Tam tersine bir ırkçı ve şoven uygulamaya son verilmesini, insanlardan esirgenen hakların yasada ve fiiliyatta tanınmasını istiyoruz.

Birlik sorununa gelince, Türkiye'de Türk halkının yanısıra Kürt halkının varlığı da bir gerçekliktir. Bu gerçeği inkar etmek hiç bir şeyi değiştirmez. Sorun bu halkın varlığı veya yokluğu değil, bu iki halkın ve diğer küçük azınlık halkların nasıl bir arada kardeşçe yaşayacaklarıdır. Bu anlamda birliği sağlamak ise ancak demokratik bir düzenle mümkündür. Başka halkların hakları gaspedilerek, onlar üstünde zora, teröre başvurularak birlik sağlanamaz.

Kürt halkına haklarının tanınmasının birliği parçalayacağı iddiası da aynı biçimde ters bir iddiadır. Günümüzde, ulusal sorunu demokratik biçimde çözmüş, böylece halklar arasında gerçekten kardeşçe ve sıkı bir birlik kurmuş ülkelerin sayısı az değildir. Bunun en tipik örneği ise Sovyetler Birliği'dir. Sovyetler Birliğinde onlarca halk demokratik bir birlik oluşturmuşlardır. Sovyetler Birliğini oluşturan 15 Cumhuriyet içinde, örneğin anadilleri Türkçe olan birkaç Cumhuriyet vardır (Türkistan, Azerbaycan gibi.) Sovyetler Birliğinde her halk kendi dilini özgürce kullanmakta, kültürünü geliştirmektedir. Bu ülkede 61 dilde 8 sınıflı ilkökul eğitimi yapılmaktadır. Her halkın

kendi dilinde her türlü kültür kurumu ve üniversitesi vardır. Böyle olmakla Sovyetler Birliği'nin parçalandığını kim söyleyebilir? Çarlık Rusyasında ise milli zulüm vardı ve Çarlık yaşayamadı, yıkılıp gitti.

Yugoslavya'da altı demokratik cumhuriyet vardır ve her cumhuriyetin de kendine özgü bir dili bulunmaktadır. Örneğin Yugoslavya'daki Türklerin dili üstünde hiç bir baskı yoktur. Onlar kendi dillerinde okuyorlar, gazete çıkarıyorlar, kitaplar basıyorlar. Öğretmen okulları var. Bununla Yugoslavya parçalanıyor mu?

Halkların birbirlerini sevmeleri, bir arada isteyerek yaşamaları, onların eşit ve adil bir düzen oluşturmalarına bağlıdır. Biri diğerinin sırtına binen iki "arkadaş"ın arkadaşlığı gülünçtür.

Biz Kürt ve Türk halklarının birlikte yaşayabileceklerine inanıyoruz ve biz asla ayrılığı savunmadık. Biz, tüm ülkelerin işçilerini, emekçi halklarını birbirine kardeş biliriz ve gerçekler de böyledir. Onların arasına düşmanlık sokanlar sömürücüler ve zalimlerdir. Emekçilerin çıkarları birdir. Onlar birbirlerine baskı yapmak istemezler. Bugün Kürt halkına yapılan baskılar Türk egemen sınıflarının politikasının sonucudur. Bu baskı ve sömürü kalktığı zaman her iki halk arasında kardeşlik ve dostluk bağları gerçekten güçlenecek ve o zaman onların oluşturacağı demokratik birlik güçlü bir birlik olacaktır. Zora değil, isteğe dayanacaktır. İşte bizim savunduğumuz birlik böylesine bir birliktir.

Egemen sınıfların bu sömürü ve zulüm politikası ise emekçi halklar arasındaki birliği zayıflatıyor. Ve açıktır ki egemen sınıflar, Kürt halkının yanısıra Türk halkına da baskı yapıyorlar, onu da türlü biçimde sömürüyorlar. Bu baskı ve sömürü ilişkilerinin son bulması, tüm Türkiye insanların özgür ve demokratik bir toplum oluşturmaları bizim amacımızdır ve biz bunun için mücadele ediyoruz.

ROJA WELAT, peşin hükümler bir yana itilerek, tarafsız bir gözle okunduğu zaman görülecektir ki, biz gerçek anlamda insanların özgürlüğünü ve halkların birliğini savunuyoruz. Haklı olan biziz, bize baskı yapanlar değil.

Kürt halkı Kurtuluş Savaşında Türk halkıyla birlikte ülkeyi savundu. Burası onların da yurdudur. Ama savaştan sonra Kürt halkının varlığı inkar edildi, tüm demokratik ve ulusal hakları çiğnendi. "Kaderde, tasada, kıvançta ortak olmak" bu mudur? Gerçek şu ki bugün izlenen baskı ve sömürü politikası halkların birliğini baltalamaktadır. Kendi dilleriyle bir gazete çıkarmalarına olanak verilmeyen milyonlarca insana, siz de kıvançta ortakınız denebilir mi?

Bugünkü baskı politikası egemen sınıfların politikasıdır ve ne emekçi Türk halkının, ne de Kürt halkının çıkarına değildir. Bu ülkede yaşayan insanların yüzde 95'inin çıkarı, Kürt halkına ulusal ve demokratik haklarının tanınmasını ve demokratik bir toplum oluşturulmasını gerektirir. Bu da hiç kuşkusuz eninde sonunda olacaktır. 20. Yüzyılın son çeyreğinde, insanları masallarla uyutmak ve baskıyı devam ettirmek olanaksızdır.

Son olarak, özetle diyeceğimiz şudur:

Hukuk açısından haklı olan biziz, çünkü gerçekleri söyleyen biziz. Gerçekler ise er geç üstün gelir. Uluslararası hukuk açısından haklı olan da biziz.

Tarihin tekerleği hızla dönüyor. Bugün bizi suçlayanlar, yarın herşeyin bizim düşündüğümüz gibi değiştiğini göreceklerdir. Hem de bunu Türk ve Kürt halkları birlikte yapacaklardır. kardeşçe ve demokratik bir toplumu birlikte kuracaklardır.

Saygılarımızla,

Siddık Bozarslan

Mustafa Aydın

RIZGARI VE KOMAL 'IN BASIN BİLDİRİSİ

Rızgari dergisi ile Komal Yayınevi sahipleri, Kürt dili ve kültürü üzerinde yürütülen baskılarla ilgili olarak basına ortak bir açıklama yaptılar. Açıklamayı aynen okurlarımıza sunuyoruz:

Lozan'da karar altına alınan ve ilgili devletlerin uymak zorunda oldukları şu kural, Türkiye için de uluslararası perspektifte verilmiş bir devlet sözüdür: "İster özel münasebetlerde basın yolu ile, ya da yayın şeklinin hangi çeşidinden olursa olsun ve isterse açık genel toplantılarda herhangi bir dilin serbestçe kullanılmasına karşı hiçbir Türkiye hükümeti de herhangi bir dilin serbestçe kullanılmasına karşı hiçbir Türkiye hükümeti ve ilgili mercii, hiçbir tahditte ya da yasaklamada bulunamaz".

Emperyalist bir paylaşım antlaşması olan Lozan'ın, hemen hemen tüm kararları bugün yürürlükte. Yukarıdaki kural da yürürlükte. Ve Türkiye'de herhangi bir dilin serbestçe kullanılmasına karşı herhangi bir yasaklama sözkonusu değildir. Tabii, bir tek istisna ile, o da Kürtçe!

Gerek Anayasa ve gerekse TCK'da Kürtçe'nin konuşulmasına ya da yazılmasına karşı özel olarak getirilmiş bir hüküm yoktur. Getirilemez de. Gerçek zaman zaman "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyaları açılmış, Kürtçe

konuşanlardan para cezası da alınmıştır ama, Kürtçeyi yasaklayan bir yasa henüz yoktur.

Ne var ki, gerek Kürtçe yayımlara karşı ve gerekse Kürdistan'ın sosyo-ekonomik, sosyo-politik yapısını inceleyen, tarihini, edebiyatını, kültür ürünlerini inceleyen bilimsel çalışmalara ve yayınlanan serilere karşı katı bir tahammülsizlik vardır Türkiye'de. 1890'lı yıllarda, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kürdistan siyaseti gereği yayınlanmaya başlayan Kürtçe dergiler, 1908 hareketi ile yasaklandıktan bu yana, bu katı tahammülsizlik gittikçe boyutlanarak günümüze kadar süregelmiştir.

1960'lı yıllarda son derece önemli yayınlar yapılmış, fakat bunların hiçbirisi kitlelere rahatça ulaşamamıştır. Kimi, matbaalarda toplatılmış, kimi kitlelere sunulduğu gün yasaklanmış, kimi de fiilen müdahale edilerek tamamen anti-demokratik usullerle piyasadan alınmıştır.

1970'li yıllarda KOMAL üzerinde yoğunlaşan baskılar, RIZGARI dergisi ile oldukça boyutlanmış ve ROJA WELAT gazetesi üzerindeki baskılarla halen devam etmektedir.

Türkiye'nin de üyesi bulunduğu Birleşmiş Milletler'in İnsan Hakları Konse-

yi tarafından belirtilen şu hususu burada zikretmekte yarar var: "Bazı etkin gruplar, ancak kendi kültürlerinin özüne ters düştikleri, ana dillerini, tarihlerini, edebiyatların reddettikleri, asimile oldukları ölçüde hakim uluslar tarafından kabul görürler. Bu etnik grupların asimilasyona karşı çıkmalarını, kendi ana dillerini, edebiyatlarını ve kültürlerini geliştirmelerini teşvik etmeliyiz. Zira dünya kültürü, ancak bu şekilde gelişir, zenginleşir ve insanlığın yararına olur".

Bunlara Türkiye devletinin uluslararası perspektifte altına imza attığı diğer antlaşmalar, konferans bildirgeleri, protokollere de eklenebilir. Ama esas olan bütün bunların yanında, Türkiye'de devlet adına yürütme ve yargı erkinin yaptığı anti-demokratik tasarruflardır. KOMAL'ın 19 kitabı da -kimi yargı yoluyla, kimi fiili müdahalelerle toplatılmaktadır. RIZGARI dergisinin üç sayısı ile iki broşürü çıktıkları gün toplatılmıştır. ROJA WELAT'ın toplatılmasının yanında Basın Yasası'nın açık hükümlerine rağmen sahip kişinin tutuklanması ve Ankara Valisi adına "Kürtçe dergi çıkarılamaz" biçiminde verilen resmi yazı, üzerinde ısrarla durulması gereken anti-demokratik bir tecavüzdür.

Görünen odur ki, sosyalistler, demokratlar bu tür uygulamalar karşısında susmayı tercih etmekte, ya da görmezden gelmeyi tavır olarak benimsemektedirler. Bu somut olgu, resmî ideolojinin genel olarak demokratlara, ve en tutarlı demokratlar olarak sosyalistlere bulaştırdığı iki standartlı düşünmenin tipik bir göstergesidir. "Irk mülahazası ile milli duyguları yok etme" savsatası karşısında, resmî ideolojinin tırnakları arasında demokrat tavrın kötürümlüğü ise, maddi hayatın getirdiği somut bir gerçektir. Öte yandan "birlirkişi" müessesesinin, "muhbir kişi" müessesesi haline getirildiği de bilinmektedir.

Açık yüreklilikle ve üstlenilen görevin bir halkasına, asla gözardı edilmesi gereken bir halkınakarşı girişilen baskı ve terörü göğüslemek, anti-demokratik tasarruflara karşı direnmek, bunları teşhir etmek için, toplumun demokratlaşması için mücadele eden tüm kişi ve kurumları göreve davet ediyoruz. 22 Ekim 1977.

Orhan KOTAN
komal Yayınları Sahibi

Ruşen Arslan
Rızgari Dergisi Sahibi

ÇEND HIKYAT

TEYRÊ WETENHIZ

Nêçirvanek rokê diçe niçêrê. Kêleka çem rûdmi, dina xwe dide teyrekî nexşî bedew, nav avê da. Teyr digre tine malê, jê ra qefesê baş çêdike û çiqas tîştê baş hene bona xwarinê, dide ber. Teyr disa razi namine, her dibêje:

– Ax weten, wax weten!

Nêçirvan geleki fîkrî dîke. Hiltine teyr dibe disa davêje wi ci, ji ku hildabû. Wexta teyr dîkeve nav avê, dibê:

– Oxweş weten, oxweş weten!

XORT Û KALÊ

Carekê xortekî cahil, gayê wi barkurî lî pêşiyê, rê da dîçû. Kalek rast hat, xort jê porsî, got:

– Apo, apo tu nîzani, ez ê zû bîghijîme malê?

Kalê gotê:

– Kurê min, wekî tu hêdî hêdî bajoj, tê zû bîghijî malê, wekî tu zû zû bajoj, tê dereng herî malê..

Xort, bî gotîna kalê kenî, guh ne da xebera wi, gayê xwe ajot jê derbaz bû, lezand çû bîghijî mal. Pê ra ga teqîya.

Kalê gihîştê, dit gayê xort teqîyaye. Xort jê ra go:

– Kalê, loma te dîgot zû zû bajoj, tu ê dereng bîghijî mal?

QAWITKA BER BÊ

Yek, lî devê suwar bûyî, rê da dîçû, qawitkî davêt devê xwe. Bê lê dîxist, tîşt ne dîkete devê wi.

Hevalê wi jê porsî, go:

– Ew çîye tu duxuy?

Wi go:

– Ba ku heya be, qe tîştêk...

DU DEVE

Du deve xuşkê hev bûne, çûne beriyê, çêryane. Yek çêriyaye daye devê yê dinê.

Devê gotye:

– Xuşkê, ez jî dîçêrim, tu jî, tu çîma dîçêrî dîdî devê min?

Deya dinê gotiye:

– Ê, xuşkê, hurmeta dinê ra çî...

SÊ HEMÛ SÊ NE

Go, yekî lî beriyê sek lî bîm siyê da dit, rabû kevîreki mezin hîlda, lî serê se xîst, ci da kuşt.

Hevalê wi gotê:

– Malava, tu jî xwedê natîrsî, te ev seyê bê eleqet kuşt?

Go, - Hee, tu nîzani. Par lî zozana seki ez girtim, ew bû ez bîxarama..

Hevalê wi gotê, -Ee, mal ne xîrab, seyê zozanê lî ku, ev seyê deştê lî ku?

Go, -Ha, se hemû se ne..

NIMÊJA MELE

Go, şivanek çû bajêr, dit ku mele ser mînarê bang dide. Jî yekî porsî, go:

– Ev çî dibêje?

Gotê, -Nimêjê dîke.

Şivan porsî:

– Nimêj çî ye?

Go, -Nimêj nimêj e.

Go, -Tu bî xwedê, ma zîrara pêz tê da tune?

Go, -Na, zîrara pêz tê da tune.

Şivan got, -De bîla bang bide, çîqa dilê wi dîxwaze..

ARDÛ ÇI ME RA NE?

Gundekî da kalek û qîza wi dîman. Havînê gundî kîşk xwe ra ardû berhev dîkan, qîzîk dibêje:

– Bavo, em jî xwe ra ardû berhevkin.

Bav dibêje:

– Lawo, heta zîvîstan bê ez e bîmîrim. Berhev dîkî, here xwe ra berhevke.

Qîzîk dibêje:

– Heta zîvîstan bê ez ê jî mîrkîm, êdî ardû çî me ra ne?

Wa dîminîm. Zîvîstan tê, lê ne kalê dîmîre, ne jî qîza wi mîr dîke.

Axîrê herdu jî dî xaniyê sip û sar da bê ardû dîminîm.

(* Ev hikyat jî pirtukek Kurdên Sovyetî hatîye standin.

İSMET ŞERİF VANLI

batılı eski gezginler
gözüyle
KÜRTLER
ve
KÜRDİSTAN

ÖZGÜRLÜK YOLU
YAYINLARINDAN "KÜRTLER
VE KÜRDİSTAN"
ADLI KİTAP İÇİN

ADRES: DİZDARİYE
MEDRESESİ
SOK NO: 8/8 ÇEMBERLİTAŞ
İSTANBUL
SÜMER SOK. 12-2
DEMİRTEPE
ANKARA

HÊLÛN

Çî teyr û çî tûr
Çî mar û çî mûr
Çî piçûk û çî mezin
Çî buxîkên hûr,
Hemûyan hêlûn
Xwe ra çêkîribûn.

Meriv xort be, an kal
Jiyin nabe bê mal,
Tîm şelpeze û belengaz
Ewên nebûn xudan mal.

Hêlûn şolê qenc ew mal e
Jiyin tê da cîndî delal e
Ew mal jî dewra pêşîn
Jî bav û bapîrên meyê kal e.

Çêke bo xwe hêlûn
Xwe bîke cîh û bîm
Ku jiyîna te bê paraztîn
Û bibe xudan malhebûn.

HEVAL

GULÊ*

Gulê vore vora
est o riye hardi
est o riye hardi

Qese ke mî ve Gula xwo ra kerdi
awke deru berdi
awke deru berdi

Erê heyi heyi heyi
tayê cero yêê Gula mîn a teyi
Gula mîn a teyi

Gulê ez sonu suka Erzingani
suka Erzingani

Gulê tî çî vana
ez to re biyari
ez to re biyari

Lao mî re biya
fosa serê sari
sala miyanê bari
ayne vere çari
sala miyanê bari.

Gulê niyi senike vase
vaze to re tayna biyari
vaze to re tayna biyari

Lao mî re biya
puşiya seri
peştamala veri
tazê sere sari
tazê sere sari.

Gulê niyi senikê vase
vaze to re tayna biyari
vaze to re tayna biyari

.....

.....

Gulê vore vore vora
est o riye hardi
est o riye hardi

Qese ke mî ve to ra kerdi
awke deru berdi
awke deru berdi.

(*) Stranek ji aliye Dêrsim
(Bî zaravayê dimli)

GÛL*

Kar yağmış Gülüm
örtmüş yeryüzünü
örtmüş yeryüzünü

Seninle konuştuğumuz sözleri Gülüm
aldı götürdü derelerin suları
aldı götürdü derelerin suları

Hey hey hey sevdiğim hey!
aşağıdan gelenlerdir Gülüm hey!
gelenlerdir Gülüm hey!

Gülüm ben gidiyorum
Erzincan iline
Erzincan iline

Gülüm ne istersin
ben sana getireyim
ben sana getireyim

Yiğit bana getir
başın fesini
el aynasını
şalını ince belin
şalını ince belin.

Bunlar azdır Gülüm söyle
söyle sana daha daha getireyim
söyle sana daha daha getireyim

Yiğit bana getir
başa örtülen puşiyi
ön peştemali
baş tacını
baş tacını

Bunlar azdır Gülüm söyle
söyle sana daha daha getireyim
söyle sana daha daha getireyim.

.....

.....

Kar yağmış Gülüm
örtmüş yeryüzünü
örtmüş yeryüzünü

Seninle konuştuğumuz sözleri gülüm
aldı götürdü derelerin suları
aldı götürdü derelerin suları.

(*) Dersim dolaylarından bir
türkü (Dimli lehçesiyle)

GAZIYA WELAT

Ez welat im derman gêr im
Belangaz im pîr muhêr im
Bî çavê tji lî we dinêrîm
De rabîn lo, ez hêvî me
De rabîn lo, ez birçî me
De rabîn lo, ez tazi me
Hawar gazi bê xwedî me

Ez walat im ker û gêj im
Xelk û alem mîn dimêjin
Kedê dixwîn xwîn dirêjin
De rabîn lo,....
(grêdan)

Ez welat im, bendewar im
Berê yek bum, ez ne çar im
Xelk û alemê ez xwarim
(gredan)

Bawar dibê derman heye
Ceng û xebat jî bo me ye
Sosyalizim rêya me ye
(grêdan)

B A W E R

SERÊ ÇIYA

Serê çiya bî dûman e, berxê mîn
Birin kûr e, bê derman e, bavê mîn
Gelo çima em xîzan in
Megri megri û menale
Megri megri, ev çî hal e
Megri megri, şin zewal e
Megri megri dost!...

Va rêya me rêki teng e, berxê mîn
Jî xew rabe, wext dereng e, bavê mîn
Hişyar bibin sibe ceng e
Megri megri...

Van zinciran biqetinin, berxê mîn
Ve tariyê biçirinin, bavê mîn
Karkir raûn em hevînin
Megri megri...

Ew barê te lî mulê me ye, berxê mîn
Bîrina te lî dilê me ye, bavê mîn
Şevê biçê, beri sibe ye
Megri megri...

Têkoşin wê dewam bike, berxê mîn
Jî bo çiyê, baş fam bike, bavê mîn
Bawer jî xwe'r qurban bike
Megri megri...

B A W E R

DARVAN

Darvan girtibû gelek pişt
Pişti giran bû, êş kete tenişt
Binhêr, derman lî çokan ne hişt,
Daro daro, lo darvano!
Zehmet pîr e, va darkêşano!

Êzing berhev kîr lî ber çeman
Pişt kul bû, ber da dîkir eman
Çare ni ne, ewê bîksîne wan
Daro daro, lo darvano!
Zehmet pîr e, va darkêşano!

Darvan çû rêkan û kaşan
Nefes kêr bû, zêde bu êşan
Tu, jar û reben zehmetkêşan
Daro daro, lo darvano!
Zehmet pîr e, va darkêşano!

HEVAL

LAWKA USE SEYDALI

Se kerî se kerî ardê mî qediyayi
domanê mî vêsanê ez se bikerî
roje dî roj niyo
dang û bulxûra baskeri
seve dî sewi niyo
derd û ciraniya dêyn kerî
sere dî ser niyo
sarirê moravayêni bikerî.

Se kerî se kerî ardê mî qediyayi
domanê mî vêsanê ez se bikerî.

Xurên kota derune usari
domonê mî merdî qediyayi
çikêni kemerû nê kuna
destûnê mî de koyî poyayi

Sekeri se kerî ardê mî qediyayi
domanê mî merdî ez se bikerî?

Çeviri: USE SEYİDALI'NİN TÜRKÜSÜ

Neyliyeyim, neyliyeyim, bitti unlarım
çocuklarım aç ben neyliyeyim
bir iki gün değil,
dövme ve bulgurla geçireyim
bir iki gece değil
kapı komşulardan dileneyim
bir iki yıl değil
elaleme ırgatlık edeyim

neyliyelim neyliyeyim bitti unlarım
çocuklarım açtır ben neyliyeyim?

uğultu girdi derelerine ilkbaharın
öldü bitti benim çocuklarım
çığlık girmez yalçın kayalara
ellerimde çürüdü dağlar.

neyliyeyim neyliyeyim bitti unlarım
çocuklarım öldü ben neyliyeyim?

Belediye başkan adayı Mehdi Zana sorularımızı cevaplandırdı

Mehdi Zana seçim bürosunda halkla beraber.

"DIYARBAKIR'IN
BELEDİYE
SORUNLARINI
HALKLA ELELE
ÇÖZECEĞİZ".

Aralık ayından yapılacak yerel seçimlere bazı yerlerde ilerici, yurtsever, demokrat ve sosyalist adaylar da katılıyor. Bunlardan biri de, bağımsız olarak Diyarbakır belediye başkanlığına aday olan Mehdi Zana.

Mehdi Zana, ülkemizin yurtsever, sosyalist aydınlarının, uyanık emekçilerinin iyi tanıdığı bir kişi. Yıllardır yurtsever, sosyalist hareketin içinde, ön safalarında mücadele eden gözüpek, fedakar, sevilen biri. Bir yandan çalışarak, terzilik yaparak hayatını kazanıyor; diğer yandan emekçi halkımızın mücadelesinde üstüne düşeni yerine getiriyor.

Terzi Mehdi'nin ve onun ustası, iş arkadaşı Terzi Niyazi'nin küçük dükkanları, Silvan'da da, Diyarbakır'da da hep ilerici kişilerin uğrak yeri olmuştur. Orada devrimci hareketin, ülkenin ve dünyanın çeşitli sorunları heyecanla tartışılır, şimdi hasta olan Niyazi Usta, bitmez tükenmez esprilerini sıralar.. Bu dükkandan gelip geçen nice heyecanlı kişiler sonradan çeşitli yerlere savruldu. Kimileri mücadeleyi bıraktı, kimileri burjuva partilerine kapağı atıp orada yükseldiler.. Ama bu dükkan eski niteliğini yitirmedi, kendisine yeni müşteriler buldu o.

Gazetemizden bir arkadaş, yerel seçimlerdeki adaylığı ile ilgili olarak Mehdi Zana ile bir görüşme yaptı. Onu aşağıda okuyucularımıza sunuyoruz. Zana'nın hayat öyküsü kısaca şöyle:

1940 yılında Silvan'da doğdu. Babası yerli bir memurdu. İlkokuldan sonra terzi çıraklığına başladı ve o günden bu yana da terzilik yapmakta.

1962 yılında, iş arkadaşı Niyazi Ustayla birlikte Türkiye İşçi Partisi'ne girdi. Bu partinin Silvan ilçe başkanlığına yaptı. 1967 yılında TİP'in Doğu ve Güneydoğu illerinin kongrelerinin yapılmasında görevlendirildi. 1968 yılında partinin genel yönetim kuruluna, daha sonra da merkez yürütme kuruluna seçildi, en üst organlarda görev yaptı. Bu yıllarda Doğu'da yapılan çeşitli miting ve gösterilerde ön safta görev aldı. Bu mitinglerden dolayı 1971 yılında Hilvan'da tutuklandı. 12 Mart dönemi başlayınca Diyarbakır Sıkıyönetim tutukevine nakledildi. Sıkıyönetim mahkemesince 4 yıla mahkum edildi, 3 yıl yattı.

12 Mart döneminden sonra, sosyalist hareketin yeniden örgütlenmesinde o da görev aldı. Türkiye İşçi Partisi'nin yeniden kuruluşuna katıldı ve genel yönetim kurulunda görev aldı. Daha sonra ise Parti'den ayıldı. Mehdi Zana ayrılış nedenini kısa olarak şöyle açıkladı:

12 Mart öncesinde, hemen tüm Doğu'lu sosyalistler TİP saflarında yer almışlardı. O zaman kadrolar arasında uyumlu bir çalışma vardı. TİP, devrimci görüşlerin kitleler arasında yayılmasında önemli görevler yaptı. 12 Mart dönemi sonrasında da sosyalist hareketin yeniden toparlanması için çaba gösteriyorduk. Ben ve diğer bazı arkadaşlar, bu amaçlar yeni TİP'in kuruluşuna katıldık. Ancak partinin kadroların güvenini kazanması eski hata ve eksiklerinden

sıyrılmasına, değişen şartlara ayak uydurmasına bağlıydı. Ancak böylece kitlelerin önünde yürünebilir, onların güveni kazanılabildi. Oysa önerilerimiz göz önüne alınmadı ve gereken uyumlu çalışma sağlanamadı. Bu yüzden ben ve bazı arkadaşlar TİP'ten ayrıldık.

Örgütlü çalışmanın önemini bilen bir kişiyim. Ancak örgüt aynı zamanda doğru, sağlam bir yolda yürümelidir. Bugün Türkiye'de sol saflarda önemli bir dağınıklık var. Diğer yandan umut ve güven verici gelişmeler de görülüyor. Özellikle Doğu'da halkımızın devrimci ve demokratik mücadelesi, yanlışlardan sıyrılarak, sağlıklı bir yolda gelişiyor. Kitlelere doğru biçimde öncülük edilirse, çabalar eninde sonunda meyvesini verir.

ROJA WELAT: Yerel seçimlere bağımsız aday olarak katılmayı neden istediniz, sizce yerel seçimler önemli mi?

MEHDİ ZANA: Elbette önemli. Geçen seçimlerde, MC'ye yeniden iktidar olma imkanı vermemek için, hemen tüm sol kesim oylarını CHP'de birleştirdi. Ancak bu seçimde böyle bir şey sözkonusu değil. İktidarın değişme şansı yok.

Açıktır ki CHP'de bir burjuva ve büyük toprak sahiplerinin partisi. O, emekçilerin partisi değil. Yine CHP, halkımızın haklı ulusal-demokratik taleplerinin de karşısındadır. O, ne geniş bir demokrasi getirmeyi vad ediyor, ne de düzeni değiştirebilir. Böyle bir partiye her seçimde oy verilmesi için bir neden yoktur.

Aksine sosyalistler, yurtseverler, demokratlar meydana burjuva partilerine bırakmamalıydılar. Kitlelerin karşısına kendi bağımsız politikalarıyla çıkmalı, onlara yol göstermelidirler. İşte yerel seçimlerde de burjuva partileri hazırlıklarını yapıyorlar. Onların politikası temelde birbirinden farklı değil. Adayları da öyle. Bazı yerel istisnaların dışında hemen tümü burjuva ve büyük toprak sahibi kişiler, sömürücü insanlar.

Bugün biz sosyalistler ve yurtseverler, eğer seçimlere bir partiyle katılmıyorsak, en azından bağımsız olarak katılabilir ve güçlü bir yapabiliriz.

ROJA WELAT: Bu düzen değişmedikçe, belediye hizmetlerinde haltan yana büyük bir iyileşme beklenbilir mi? Halktan yana bir belediye başkanının yapabileceği fazla bir şey var mı?

MEHDİ ZANA: Bu düzen sürdükçe, belediye hizmetlerinde de köklü düzeltilmeler olamaz, ancak yine de emekçi halktan yana olan bir belediye başkanının yapabileceği şeyler vardır.

Belediyelerin bugünkü imkanları oldukça sınırlı. Ama bu imkanlar da iyi kullanılmıyor. Burjuva partileri onları hedef ediyorlar. Belediye hizmetlerini partizanlığa alet ediyorlar. En önemlisi, kadrolar iyi çalıştırılmıyor, fakir halka hizmetler götürülemiyor.

Mesela Diyarbakır'ın fakir semtleri, kenar mahalleleri, gecekondu bölgeleri bu hizmetlerden gereği gibi yararlanmıyor. Onlara, tapuları yok diye elektrik, su, kanalizasyon götürülüyor. Oysa belediye hizmet-

leri de tapular için değil, insanlar içindir. Zaten zor şartlarda yaşayan, işsizlik pahalılık altında ezilen bu insanları, üstelik bir de belediye hizmetlerinden yoksun kılmaya kimsenin hakkı yoktur.

Belediye başkanı, belediye personeli iyi niyetle sorunlara eğildikleri, halkla elele verdikleri zaman, bugünkü hizmetlerin çok daha iyi görülebileceğine ve özellikle yoksul halka da hizmet götürüleceğine inanıyorum. Belediye başkanının halkla kuracağı diyalog her bakımdan önemlidir. O zaman yoksul halkın, kimin gerçekten kendisinden yana, kimin ise karşısında olduğunu anlaması kolaylaşacaktır.

ROJA WELAT: Seçimleri kazanırsanız neler yapmayı düşünüyorsunuz?

MEHDİ ZANA: Halka büyük ve olmayacak şeyler söylemiyorum. Ama yapabileceğim şeyler vardır. Yoksul halkın yaşadığı semtlere, kenar mahallelere, daha doğrusu kentte insanların yaşadığı her yere su, elektrik ve kanalizasyon götürmek bunların başında gelir. Diyarbakır büyüyen bir şehir, nüfusu şimdiden 200 bini aşıyor. Böyle bir kentte insan sağlığı bakımından hiç bir evi ışksız, susuz bırakmamak ve gelecekte de ihtiyaca yetecek iyi bir kanalizasyon şebekesi kurmak zorunlu.

Belediye, kenar semtlerde de sokakları asfaltlayıp kenti çamurdan kurtarabilir.

Şehir ulaşımını kolaylaştırmak için, özellikle uzak semtler için yeni otobüs seferleri konabilir. Kentte uygun yerlere pak ve çocuk bahçeleri yapılabilir.

Kenti temiz tutmak için ciddi çabalar harcıyacağım.

Bütün bunlar, ancak belediye kadroları içinde uyumlu çalışma sağlama ve halkla birlikte başarılabilir. Halk, belediye başkanını ve kadrolarını, gerçekten kendisine hizmet etme şevki içinde görürse, sorunların nasıl çözüleceği halka anlatılır ve o ikna edilirse, onun desteği de sağlanabilir. O zaman halk belediyesine güvenir ve ona yardımcı olur. Diyarbakır halkı uyanık, ilerici bir halktır. Daha şimdiden söylediklerimiz halk arasında büyük ilgi uyandırıyor. İktidarlar bugüne dek Diyarbakır'ı özellikle ihmal ettiler, bu büyük kente yatırım yapmaktan, hizmet getirmekten kaçındılar. Bu durumda Diyarbakır halkı, kendi sorunlarını çözümlemeye elele vermelidir.

ROJA WELAT: Adaylığınız konusunda gerçekten halk arasında yakın bir ilgi ve destek olduğu görülüyor. Seçim sonuçları için ne düşünüyorsunuz?

MEHDİ ZANA: Belediye seçimlerinin, parlamento seçimlerinden farkları var. Yerel seçimlerde bağımsız adayların da kazanma şansı az değil. Nitelik bana yardımcı ve destek olanlar arasında, öteki partilerden demokrat, ilerici insanlar da var. Diyarbakır'da benim seçimleri kazanmam, tüm demokratik, yurtsever güçlerin başarısı olacaktır. Zaten soruna hiç bir zaman kişisel sorunum olarak bakmadım, böyle de düşünülmemesi gerekir. Seçimdeki başarı tüm ilericilerin ortak çabasının sonucu olacaktır.

Diğer yandan, başarılı her zaman seçimleri kazanmak da değildir. Biz halkımıza çıkarlarının nerde olduğunu söylüyoruz. Ona devrimcilerin, demokratların, yurtseverlerin politikasını anlatıyoruz. Sömürücülerin yalanlarına karşılık doğruları söylüyoruz. Seçimler kaybedilse bile, kitle içindeki bu çalışmalar, halkın sorunlarına, haklarına sahip çıkmasına önemli katkı bulunacaktır. Bu nedenle seçimleri kazansak da kaybetsek de sonuç bizim için başarı olacaktır.

KARKERÊN HEMÜ WELATAN Û GELÊN BINDEST YEKBIN!

Sahibi: Mustafa AYDIN • Yazı İşleri Müdürü: FİKRET AKAY • Her ayın 1'inde ve 15'inde çıkar • YÖNETİM YERİ: Sumer Sokak, 12/2, Demirtepe - ANKARA • Abone şartları: Altı aylık 50, yıllık 100.TL. Dış ülkeler için iki katıdır •

Baskı: EMAŞ Matbaacılık ANKARA 1977

Xwedi : Mustafa AYDIN • Berpirsiyar: FİKRET AKAY • Navnişan : Sumer Sokak, 12/2 Demirtepe - ANKARA • Şertên abone: Bo 6 mehan 50, salî 100 lîraye Tîrkiye; bo welatên herwayî du qat e •